

MAGAZÍN O ŽIVOTNOM ŠTÝLE

Denisa Avuková

Bakalářská práce
2015

 Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta multimediálních komunikací

Ateliér Grafický design

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Denisa Avuková**
Osobní číslo: **K12010**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimédia a design – Grafický design**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Magazín o životním stylu**

Zásady pro vypracování:

Rozsah teoretické práce minimálně 25 stran + obrazové přílohy (dokumentace praktické části). Práci odevzdat v elektronické podobě (dle předepsané celouniverzitní šablony viz Směrnice rektora č. 7/2014) ve formátu PDF na 1 ks CD (DVD) nosiče, dále odevzdat 2 kusy výtisků elektronické podoby práce a 1 výtisk graficky zpracované bakalářské práce, která má volnější grafickou podobu.

1. Teoretická část:

historie novin a časopisů na Slovensku, vývoj magazínů mapujících životní styl.

2. Praktická část:

grafické zpracování magazínu o životním stylu.

Dále na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce v minimálním počtu 10 kusů pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah bakalářské práce: viz Zásady pro vypracování
Rozsah příloh: viz Zásady pro vypracování
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/umělecké dílo

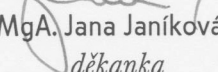
Seznam odborné literatury:

doporučené zdroje:

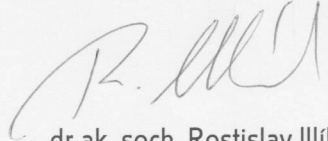
veškeré knihovnické a jiné fondy s literaturou na území ČR, SK, EU, webové stránky vztahující se k tématu, odborné časopisy a další literatura po konzultaci s vedoucím práce.

Vedoucí bakalářské práce: **MgA. Jana Dosoudilová**
Ateliér Grafický design
Datum zadání bakalářské práce: **3. listopadu 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. května 2015**

Ve Zlíně dne 1. prosince 2014

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

dr. ak. soch. Rostislav Illík
vedoucí ateliéru

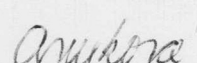
PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně12. 12. 2014.....

Denisa Avuková

.....
Jméno, příjmení, podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělků jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělků dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalárska práca popisuje vznik a vývoj novín a časopisov na Slovensku. Zameriavam sa na zásadné spoločenské, kultúrne a politické udalosti, ktoré mali vplyv na postupné formovanie printových médií do dnešnej podoby. Prieskum smeruje k vývoju ženských a lifestyleových magazínov. Popisujem obsahovú a grafickú podobu troch vybraných titulov. V praktickej časti navrhujem autorský magazín o životnom štýle INSPIRE.

Kľúčové slová:

magazín, lifestyle, noviny, časopisy, periodická tlač

ABSTRACT

The bachelor's theses describes formation and development of newspaper and magazines in Slovakia. I focus on the most important social, cultural and political events which had an impact on formation of contemporary print media. Exploration leads to women and lifestyle magazines. I describe contents and graphic forms of three selected titles. In the practical part, I designed the authorial lifestyle magazine INSPIRE.

Keywords:

magazine, lifestyle, newspaper, journal, periodicals

Chcela by som poďakovať pani MgA. Jane Dosoudilovej, vedúcej práce, za odborné vedenie, pripomienky, cenné rady a čas strávený konzultovaním teoretickej i praktickej časti bakalárskej práce.

Prehlasujem, že odovzdaná verzia bakalárskej práce a elektronická verzia nahratá do IS/STAG sú totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I. TEORETICKÁ ČASŤ.....	10
1. Z HISTÓRIE ČÍTANIA.....	11
2. PÍSMO	11
2.1 VZNIK A VÝVOJ PÍSMO	11
2.2 HISTÓRIA TYPOGRAFIE.....	14
2.3 TYPOGRAFIA DNES.....	15
3. DEJINY ČÍTANIA	16
3.1 ČÍTANIE V MINULOSTI	16
4. KNIHA A KULTÚRA.....	17
4.1 ALEXANDRIJSKÁ KNIŽNICA	17
4.2 KNIŽNÁ PRODUKCIA	17
5. PREDCHODCOVIA NOVÍN A ČASOPISOV.....	18
6. VÝVOJ NOVÍN A ČASOPISOV NA ÚZEMÍ SLOVENSKA.....	19
6.1 PREDCHODCOVIA NA SLOVENSKU.....	19
6.2 PRVÉ TLAČIARNE	21
6.3 PRVÉ NOVINY A ČASOPISY	22
6.4 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO A ŠTÚROVSKÁ GENERÁCIA	24
6.5 MATIČNÉ OBDOBIE.....	28
6.6 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO OD LIKVIDÁCIE MATICE SLOVENSKEJ PO VZNIK ROBOTNÍCKEJ TLAČE.....	30
6.7 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO OD VZNIKU ROBOTNÍCKEJ TLAČE A POČAS PRVEJ SVETOVEJ VOJNY.....	33
6.8 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO PO ROKU 1918.....	39
6.9 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO OD ROKU 1948 PO SÚČASNOSŤ	47
7. ŽENSKÁ TLAČ NA SLOVENSKU.....	49
8. LIFESTYLOVÉ MAGAZÍNY.....	51
8.1 LIFESTYLE.....	51
8.2 LIFESTYLOVÉ ČASOPISY.....	52
8.1 DELENIE, OBSAH A FORMA LIFESTYLOVÝCH ČASOPISOV	52
9. PRIESKUM VYBRANÝCH MAGAZÍNOV.....	54
9.1 EVA.....	54
9.2 EMMA	60

10.2 ELLE	65
II. PRAKTICKÁ ČASŤ.....	71
11. MAGAZÍN O ŽIVOTNOM ŠTÝLE	72
11.1 PREČO LIFESTYLOVÝ MAGAZÍN	72
11.1 KONCEPCIA MAGAZÍNU.....	73
11.1 GRAFICKÉ PODOBA MAGAZÍNU	74
ZÁVER.....	81
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	82
ZOZNAM OBRÁZKOV.....	83

ÚVOD

Spoločnosť, v ktorej žijeme, sa postupne zmenila z priemyselnej na informačnú, pre ktorú je charakteristická informačná bohatosť. Človek ako plnohodnotný jedinec tejto spoločnosti sa v nej musí vedieť orientovať, prijímať a spracúvať informácie a využívať to vo svoj prospech nielen v pracovnom živote, ale aj vo voľnom čase. Všetky tieto činnosti sú podmienené schopnosťou vedieť čítať a písať. Sú to dva aspekty, ktoré stáli na počiatku zrodu kultúry, literatúry i novinárstva, preto sa ich charakteristikou a vývojom stručne zaoberám na začiatku bakalárskej práce.

Postupne sa zameriavam na vývoj písma a predchodcov novín a časopisov so zameraním na územie Slovenska. Na Slovensku sa pravidelná spravodajská činnosť začala vyvíjať neskôr ako v okolitých krajinách. Významným medzníkom bol rok 1783, kedy datujeme vznik prvých slovenských novín. V tridsiatych rokoch 19. storočia stála na čele žurnalistiky skupina štúrovcov pod vedením Ľudovíta Štúra, ktorý sa stal uznávanou osobnosťou slovenského národa. Vznik Matice slovenskej, matičné roky, robotnícke hnutie, 1. sv. vojna, mníchovský diktát, autonómie Slovenska, 2. sv. vojna, Slovenské národné povstanie, národné obrozenie, vznik ženskej tlače či zmena režimu po roku 1989. To všetko a oveľa viac pôsobilo na vývoj a formovanie novín a časopisov na Slovensku, ktoré získali významné miesto na slovenskom mediálnom trhu.

Okrem podávania aktuálneho spravodajstva a informácií z domova i zo sveta nám široká škála titulov periodík svojím obsahom prezentuje určitý životný štýl, ktorého fenomén sa prejavuje v každodennom ľudskom živote, zvykoch jedinca, aktivitách, v spôsobe obliekania či stravovania. Lifestylové časopisy sú skupinou tlače, ktorej vznik nemožno definovať konkrétnym rokom či titulom, preto bolo pre mňa dôležité dopracovať sa k tejto skupine v súvislosti s historickým kontextom a vplyvmi formovania pôsobiacich na printové médiá od samotných počiatkov.

Zvolila som si tri ženské lifestylové magazíny, ktoré som sa snažila charakterizovať po obsahovej, ale hlavne po vizuálnej stránke a grafickom spracovaní, čo mi poslúžilo ako príprava k praktickej časti bakalárskej práce.

I. TEORETICKÁ ČASŤ

1. Z HISTÓRIE ČÍTANIA

Skutočnosť, že vieme čítať, berú mnohí z nás ako samozrejmosť už od čias, kedy sme sa ako deti naučili rozpoznávať písmená a porozumieť čítanému textu. Všade, kde sa okolo nás pozrieme, vidíme nejaké tie písmená, nadpisy, texty, články v novinách, časopisoch, učebniciach. Často to vnímame automaticky a nepozastavujeme sa nad jednou našou naučenou a rokmi zdokonaľovanou vlastnosťou, bez ktorej si svoju existenciu na tomto svete nevieme predstaviť. Skôr sa pozastavíme nad tým, ak sa stretneme s niekým, kto čítať nevie.

A aká je definícia? Čo je to čítanie? Čítanie: „*vnímať zrakom, prípadne i nahlas reprodukovat', čo je napísané, vytlačené, a chápať zmysel textu*“ (Doruľa, 1987)¹. Čítanie zároveň s písaním sú základnými predpokladmi gramotnosti človeka. Tieto dve zložky patria k najstarším učebným predmetom. Pod pojmom čítanie nerozumieme len dešifrovanie písmen, na základe ktorého porozumieme textu smerujúceho prostredníctvom diela od autora k čitateľovi, ale je to aj proces čítania a vnímania obrazu či fotografie, komunikácie, gest, správania ľudí a všetkého, čo nás obklopuje v každodennom živote.

2. PÍSMO

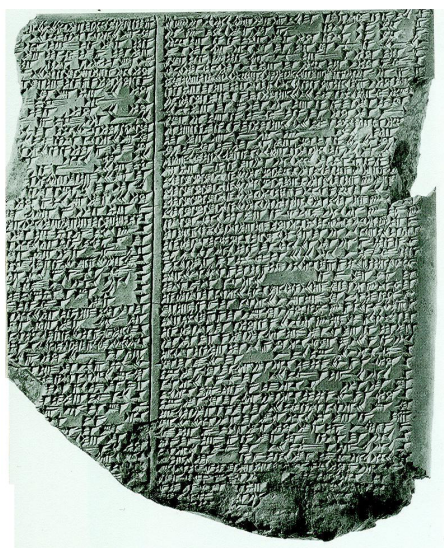
2.1 VZNIK A VÝVOJ PÍSMO

Neodmysliteľnou podmienkou vzniku čítania je vznik písma. Čítanie by bez písma neexistovalo a naopak písmo, ktoré by bolo neprečítané, by nemalo zmysel. Evolúcia prenosu informácií prešla viacerými fázami.

Odjakživa mali ľudia potrebu zapisovania informácií. Prvé prejavy zaznamenávania informácií boli nápisy namaľované či vytesané na stenách. Roku 2500 p.n.l. je v Babylone datovaný vznik Eposu o Gilgamešovi, čím sa začína prehistória knihy a s ňou neodmysliteľne spätý vývoj písma a čítania. V každej kultúre došlo k rôznemu stupňu vývoju písma, ktorý bol ovplyvnený viacerými faktormi: zemepisná poloha, potreby spoločnosti, osobitosť jazyka, vplyv predchádzajúcich písomných sústav, susedné národy a ich písmo. 3000 p.n.l. vznikali prvé mestské štáty, usporiadanie spoločnosti, vznik novej zavlažovacej techniky, pokroky v pestovaní a s tým spojený rozmach obchodovania. Tieto faktory viedli k vzniku nového umenia. Umenia písať. Dôvod, ktoré k tomu viedol, bolo spomínané obchodovanie, kedy si ľudia už nemuseli všetky informácie

1 DORUĽA Ján a kol., Krátky slovník slovenského jazyka, 1987, str. 66

uschovávať v pamäti, ale zaznamenávať si ich na hlinené tabuľky v neobmedzenom množstve. „Účelem aktu psaní bylo, aby byl text vysvobozen - totiž přečtený -, zářez zároveň vytvořil čtenáře, roli, která vznikla ještě předtím, než se zhmotnil první skutečný čtenář.“ (Manguel, 2007)² Grafická stránka písma i rýchlosť šírenia boli ovplyvnené aj materiálmi a nástrojmi, ktorými sa písalo.

Obr. č. 1: Tabuľka z kanonickej verzie Eposu o Gilgamešovi

Za najstaršie písmo sa pokladá to, ktoré vzniklo na území Mezopotámie, aj keď sa súčasne a nezávisle formovalo na viacerých miestach, a to v Číne, Egypte či inde. V Mezopotámii sa približne pred šesťtisíc rokmi hovorilo po sumersky. A neskôr sa objavili aj pokusy po sumersky písať prostredníctvom piktogramov. Z tohto obdobia sa zachovalo viacero hlinených kníh a vypálených tabuliek s piktogramovými znakmi. Nebolo to však ešte ozajstné písmo. K tomu dospeli Sumeri až po vytvorení ideogramov. Neskôr, asi 4 tisíc rokov p.n.l., vzniklo na území Egypta písmo hieroglyfické. Spočiatku boli znaky vyrývané zvisle, až neskôr vodorovne. Pre potrebu rýchleho písania pisári znaky neustále zjednodušovali.

Zmenu priniesol papyrus, ktorý bol prvýkrát vyrobený v Egypte 2500 rokov p.n.l. S vynálezom papyrusu sa zvýšila gramotnosť obyvateľstva a prispelo sa k civilizačnej nevyhnutnosti vnímania písma a čítania. Písmo vo svojom vývoji pokročilo, keď z hieroglyfického a klinového písma, ktoré vzniklo 2 tisíc rokov p.n.l., vytvorili Feničania spoluhláskovú, tzv. severosemitskú abecedu s dvadsiatimi dvoma písmenami. Približne v 15. storočí p.n.l. vzniklo grécke písmo, ktoré sa neskôr v období rozkvetu gréckej kultúry, asi 300 rokov p.n.l., dostalo prostredníctvom gréckych kolonistov na Sicíliu a Apeninský polostrov, kde sa s ním oboznámili Etruskovia

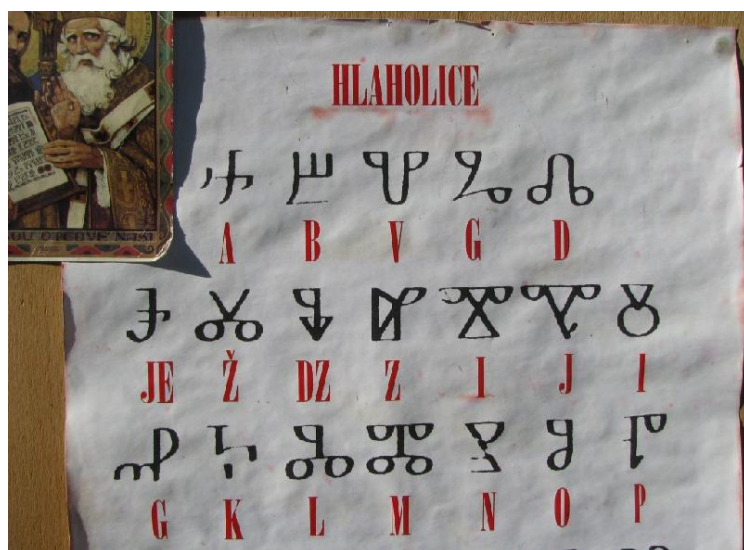
² MANGUEL Alberto, Dějiny čtení, 2007, 231 str.

a Italikovia. Začal sa bohatý vývoj latinčiny. Vzniklo latinské písmo tvorené 24 písmenami. Písalo sa a čítalo zľava doprava. Rimania tesali písmená do kameňa.

Obr. č. 2: Papyrus

Ďalší zásadný vplyv mal pergamen, upravená živočíšna koža, ktorá bola v Európe a Ázii nástrojom šírenia kultúry a informácií. V 5. storočí pred n. l. Hérodotos zdieľuje písanie na kožu ako súčasť vtedajšej kultúry. Písané texty sa zachovali na papyrusoch a pergamenoch, ale aj na stenách v Pompejach. Latinka sa stala základom pre naše súčasné písmo. Z gréckeho písma vznikla hlaholika, ktorá sa ako prvé písmo Slovanov rozšírila prostredníctvom príchodu Cyrila a Metoda roku 863. Naďalej sa šírila z preložených bohuslužobných kníh a liturgií. Vedľa hlaholiky sa neskôr vytvorila cyrilika a z nej azbuka, ktorá sa vyvíjala samostatne na území Ruska a Ukrajiny.

Obr. č. 3: Hlaholika

Obr. č. 4: Cyrilika

Najzásadnejší vplyv pre zaznamenávanie a šírenie informácií priniesol papier vyrábaný približne od 2. storočia p.n.l. „Mnoho autorů tvrdí, že ze všech způsobů přenosu informace - od nápisů vytesaných do kamene po satelitní vysílání - měli ty, které se prodávaly na papíře, na moderní dějiny nejzásadnější vliv. Netřeba připomínat, že klíčový význam pro knihu měl vývoj papíru.“ (Šmejkalová, 2000)³

2.2 HISTÓRIA TYPOGRAFIE

Typografia je umelecko-technický odbor, ktorý sa vo svojej podstate zapodieva písmom. Zaoberá sa problematikou grafickej úpravy tlačených dokumentov, a to výberom vhodného písma, zalamaním textu a znakov do odsekov tak, aby výsledok bol esteticky akceptovateľný, dodržiavajúci typografické pravidlá a pre čitateľa prijateľný v čitateľnej forme v závislosti od účelu, ktorý má text splňať. Spadá tu tiež dizajn písma riešený v špecializovaných programoch prostredníctvom dizajnéra typografa.

Históriu typografie začíname datovať so zrodom kníhtlače v 15. storočí. Do polovice 20. storočia sa používa technológia odlievania ručného písma. Litery boli vymedzené okrajom kuželky, na ktorej boli odliate v reliéfnej podobe a zrkadlovo obrátené. Skladaním kuželiek vznikol potrebný text, ktorý sa po nanesení tlačiarenskej farby otláčal priamo na papier.

Obr. č. 5: Vyviazané ručné litery písma do formy

Obr. č. 6: Prvá sádzacia disketa mala priemer 20 cm

3 ŠMEJKALOVÁ Jiřina, K teorii a praxi knižní kultury, 2000, 240 str.

Na prelome 15. a 16. storočia bolo latinské písmo rozdelené na dve základné formy. Písmo humanistické a novogotické. Podoba písma bola vždy ovplyvnená historickým obdobím. Tak, ako umenie, móda či literatúra, aj písmo podliehalo dobe a spoločne niesli podobné charakteristické znaky a výraz ako obraz vtedajšej spoločnosti. Písmo sa prispôbovalo prevládajúcemu umeleckému a estetickému prejavu, ale aj potrebám spoločnosti.

V priebehu storočí vzniklo niekoľko typov písiem, ktoré sú na základe znakov rozdelené do klasifikačných skupín. „Byla vypracována a vydána 30. 12. 1977 oborová norma číslo 88 1101. Tato norma dělí všechna používaná typografická písma do čtyř tříd:

- latinská písma
- nelatinská písma pravosměrná (slovanská a řecká)
- nelatinská písma levosměrná (orientální)
- ostatní písma (exotická)“ (Beran & kolektiv, 2007)⁴

Písmo latinské delíme na základe klasifikácie do 11 klasifikačných skupín. Ich rozdelenie vychádza z výtvarného charakteru znakov písma, ktorý je určený princípom dynamickým alebo statickým. Súčasná klasifikácia písiem:

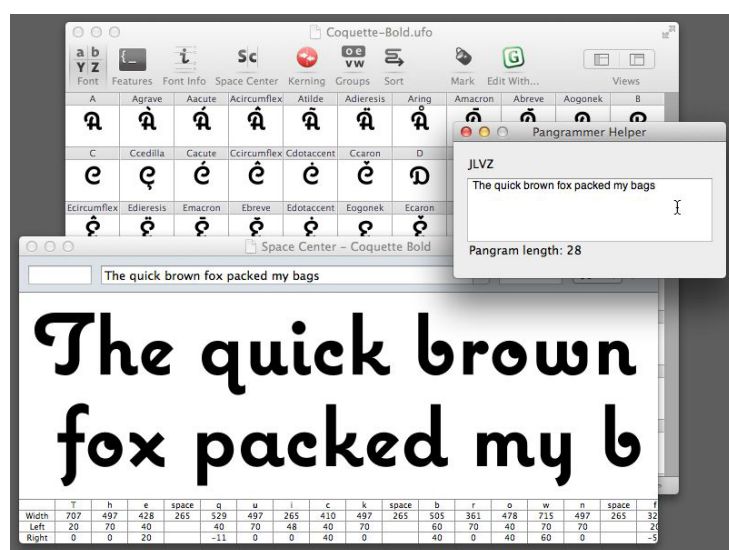
1. Dynamická antikva
2. Prechodová antikva
3. Statická antikva
4. Lineárne písmo serifové
5. Lineárne písmo bezserifové statické
6. Lineárne písmo bezserifové kunštruované
7. Lineárne písmo bezserifové dynamické
8. Lineárna antikva
9. Kaligrafické písma
10. Voľne písané písma
11. Lomené písma

2.3 TYPOGRAFIA DNES

S digitálnou tlačou prišiel na prelome 20. a 21. storočia ďalší zásadný zlom v dejinách typografie. Spočiatku boli krásne písma redukované kvôli omedzeným možnostiam techniky. Dnes sa

4 BERAN Vladimír & kolektiv, Typografický manuál, 2007, 34 str.

estetické normy vracajú. Technika, počítačové vymoženosti a programy sú vyspelé a dostupné natoľko, že vlastný písomný font si už môže vytvoriť ktokoľvek. Aj to je jeden z dôvodov, prečo sa stretávame s množstvom mutácií klasických fontov, ale aj fontov pre kvalitnú sadzbu či grafiku nepoužiteľných. Tendencia doby smeruje k ubúdaniu tlače na papier, viac a viac sa preferujú elektronické médiá.

Obr. č. 7: Tvorba písma dnes

3. DEJINY ČÍTANIA

3.1 ČÍTANIE V MINULOSTI

„ Díky seznámení s psaným slovem si obyvatelé na akt čtení navykli.“ (Manguel, 2007)⁵

Čítanie a písanie nebolo niekedy úplne bežným javom a nebolo dostupné všetkým vrstvám obyvateľstva. Kedysi privilegium čítať a písať mali iba pisári, kňazi a mnísi v kostoloch či kláštoroch. Pisári zohrávali dôležitú úlohu, všetka moc spočívala v ich rukách. Boli potrební k činnostiam ako je posielanie odkazov, zaznamenávanie údajov a rozkazov kráľa, počítavanie vojakov, robotníkov, dobytku či zásob, zápis diagnóz a receptov,... a mnoho ďalších činností, ktoré dnes zvládne každý človek bez najmenšieho zamyslenia. Za pisárov sa študovalo v špecializovaných školách. Vzdelanie sa však dostávalo len vysokým cirkevným hodnostárom a deťom z aristokratických rodín. Tieto rodiny privilegovanej spoločnosti mali pre deti pestúnky, ktoré plnili okrem úlohy opatrovateľky aj úlohu učiteľky a mali na starosti vzdelávanie detí. Spočiatku boli univerzity prístupné len mužom. Ženy boli po celý stredovek vzdelávané len do tej miery,

5 MANGUEL Alberto, Dějiny čtení, 2007, 242 str.

nakoľko to bolo vhodné pre domácnosť muža. Mladé ženy získavali vzdelanie na základe postavenia rodiny, v ktorej rástli. V najnižších vrstvách deti nezískavali žiadne vzdelanie. Držitelia moci po celé storočia vedeli, že dav, ktorý je negramotný, je lepšie ovládateľný.

„*Jakmile se člověk naučí číst, není již možné ho tuto znalost odnaučit.*“ (Manguel, 2007)⁶

4. KNIHA A KULTÚRA

Prvé začiatky knihovníctva siahajú k panovníkom, ktorí zbierali knihy a zhromažďovali ich na jednom mieste v rámci súkromnej zbierky. Najstaršie knižnice boli v Aténach, Alexandrii, Pergamská knižnica, knižnica Karola Veľkého a ďalšie.

4.1 ALEXANDRIJSKÁ KNIŽNICA

Okolo roku 260 p.n.l. sa Alexandria stala mestom kníh. Alexandrijská knižnica bola najväčšia a najslávnejšia staroveká zvitková knižnica svojej doby a jediná, ktorá obsahovala vyše 2000 kníh. Bola vybudovaná na podnet Ptolemaia I., no ďalšie detaily o jej zániku neboli v priebehu histórie jednoznačne vyriešené, nakoľko sa staroveké zdroje v názoroch líšia. Zhromažďovali sa tu všetky knihy ako „všetko ľudské vedenie“. Každý, kto vlastnil knihu, ju musel poskytnúť k prepisu, aby sa mohla založiť do knižnice. Ľudia si mohli knihy požičiavať, učiť sa z nich a čítať. Kallimachos v Alexandrijskej knižnici založil katalogizačný poriadok, ktorý sa ustálil a používa sa dodnes - ukladanie kníh v abecednom poradí. „*Kallimachos rozdělil knihovnu na regály, čili soupisy uspořádány do osmi tříd nebo předmětů: drama, řečnictví, lyrika, zákonodárství, lékařství, historie, filozofie a ostatní.*“ (Manguel, 2007)⁷ Táto knižnica sa stala vzorom pre knižnice v Ríme, na byzantskom Východe a neskôr aj v Európe.

4.2 KNIŽNÁ PRODUKCIA

So vznikom univerzít sa rozmohlo aj všeobecné vzdelávanie. Knižnica sa stala miestom štúdia a usporiadaným miestom na čítanie. Bolo to ešte v období pred vznikom kníhtlače, preto sa knihy prepisovali ručne, čo bol proces časovo a fyzicky veľmi náročný. Preto z dôvodu potreby rýchlejšie šíriť texty sa spoločnosť snažila tento problém vyriešiť. Za predchodcu kníhtlače sa

6 MANGUEL Alberto, Dějiny čtení, 2007, 354 str

7 MANGUEL Alberto, Dějiny čtení, 2007, 246 str

pokladajú drevorezy tlačené na papier a písmenkové razidlá, ktoré boli rezané do kovu alebo liatiny. Tento spôsob sadzby sa používal v Číne, neskôr v Kórei, už od 11. storočia. Približne od konca 12. storočia sa knihy v Európe stali tovarom, ich cena sa ustálila, aby tí, ktorí požičiavali peniaze, mohli knihu prijať ako ručenie.

Od päťdesiatych rokov 15. storočia a od čias zlatníka a rytca Gutenberga, ktorému sa pripisuje vynález kníhtlače, knihy nabrali na význame. Začali sa nachádzať aj v spisoch tovaru na obchodných trhoch. Vďaka kníhtlači sa knižná produkcia od 16. storočia vytvárala pomerne vo veľkom množstve, no prístup ku knihe bol obmedzený financiami a negramotnosťou obyvateľstva. V 18. storočí nastáva zlom, kedy so vznikom strednej triedy sa rozširuje aj všeobecná vzdelanosť a gramotnosť. Na prelome 18. a 19. storočia nastáva rozvoj masového čitateľstva a to na základe zavedenia povinného základného vzdelania.

Obr. č. 8: Johannes Gutenberg

Obr. č. 9: Replika Gutenbergovho kníhtlačiarkeho stroja

5. PREDCHODCOVIA NOVÍN A ČASOPISOV

Upevňovanie spoločenských vzťahov, rast výroby a rozvoj obchodu vytvorili ideálne podmienky pre vznik novinárstva. Stalo sa tak s nástupom meštianstva, vrstvy, ktorá potrebovala informácie o dianí doma i vo svete.

Zbieranie a posielanie správ má počiatky už v starovekom Ríme, kedy osobní dopisovatelia posielali informácie úradníkom v provinciách. Július Caesar už v roku 59 p.n.l. začal zverejňovať a archivovať krátke protokoly o ustanoveniach senátu v podobe vývesných tabulí. V 12. a 13. sto-

ročí poslovia listovej dopravy sprostredkovali písomný styk medzi cirkevnými hodnosťami, kláštorami a univerzitami. V 15. storočí bola výmena listových správ u vyššie postavených ľudí celkom bežnou záležitosťou. V tomto období mestská správa v Benátkach zostavovala správy o udalostiach v republike a posielala ich do cudziny. Neskôr sa začalo so správami politického a obchodného charakteru obchodovať. Hospodárske zmeny v Európe v 14. – 15. storočí mali vplyv aj na rozvoj spravodajstva. Jednalo sa o rozvoj rôznych druhov dopravy, technické vynálezy, rozvoj baníctva, chovateľstva a vinohradníctva, formovanie hospodárstva a priemyslu.

Veľký vplyv malo zavedenie pravidelného poštového spojenia a medzištátna poštová doprava, ktorá bola zavedená rodom Thurnovcov v roku 1504. Poštové linky pravidelne zbierali a rozširovali informácie. Bolo tomu tak raz týždenne, na základe toho vznikli noviny s týždennou pravidelnosťou vydávania. Ďalšiu dôležitú úlohu pre vznik novín zohrali nielen spoločenské podmienky, ale aj technické vynálezy - vynález kníhtlače datovaný okolo roku 1454. Ten umožnil šírenie správy v písomnej podobe v ľubovoľnom množstve.

Popri novinách existovali aj novinové letáky (obsahovali jednu správu, ktorá bola obširnejšie rozobratá), letákové noviny (obsahovali viacero rôznych správ) a letákové manifesty. Všetky spomínané udalosti a písomné prejavy boli významnými predchodcami skutočných novín ako ich dnes poznáme.

6. VÝVOJ NOVÍN A ČASOPISOV NA ÚZEMÍ SLOVENSKA

6.1 PREDCHODCOVIA NA SLOVENSKU

Základom novinárstva sú informácie, a tie sa v písomnej podobe šírili už od čias Ceasara. Aj na území Slovenska sú za predchodcov novín a časopisov považované novinové letáky a letákové noviny. Ich rozmach nastal v dobe rozvoja obchodu, kedy ľudia začali byť schopní za poskytované informácie platiť.

Veľmi pestrý vývoj novín a časopisov, ktorý zhrniem v nasledujúcich kapitolách, by som začala definíciou. Čo je to novinárstvo?

„Novinárstvo je tvorivá činnosť a jej produkty, novinárske prejavy a novinárske celky, ktoré informujú verejnosť o aktuálnom spoločenskom dianí, v širšom zmysle je to tvorivá činnosť, ktorá sa zaoberá získavaním, spracúvaním a periodickým šírením aktuálnych informácií prostredníctvom prostriedkov masovej komunikácie, v užšom zmysle je to činnosť zaoberajúca sa slovesnou

a výtvarnou stránkou novín a časopisov.“ (Tušer, 1999)⁸

Podmienky pre vznik a vývoj novinárstva na Slovensku sa formovali neskôr než v okolitých štátoch. Dôvodom bol úpadok hospodárstva. Informácie vo forme listov si často medzi sebou vymieňali mestá. Boli to prvé informácie spravodajského typu, ktoré môžeme pokladať za významné historické medzníky vo vývoji novín a spravodajstva. Zachovaný ostal jeden z listov trenčianskeho richtára Osvalda Somarovského, ktorý bol adresovaný bratislavskej mestskej rade z roku 1461.

S rozvojom dopravy a technických vynálezov prišlo aj pravidelné poštové spojenie a udomácnenie kníhtlače. Poštové spojenie v okolitom svete bolo zavedené skôr ako na našom území. Z vtedajších medzinárodných poštových spojení bola pre Uhorsko významná linka zriadená roku 1528 Viedeň - Budín a linka Viedeň - Bratislava z roku 1530. Obe boli prvou stálou poštovou linkou, ktorá čiastočne prechádzala územím Slovenska. Prvá poštová linka na území Slovenska bola zriadená roku 1558. Bolo to spojenie z Bratislavy do Košíc cez Ružomberok.

Obr. č. 10: Zwo Wahrhaftige Neue Zeitung

Tlačiarri boli vydavateľmi prvých novinových letákov, ktoré boli pre nich dobrým zdrojom zárobku. Prvé boli novinové letáky a letákové noviny, ktoré mali charakter akýchsi manifestov. Predtým, než sa vydávali a tlačili u nás, bolo Slovensko zásobované vo veľkej miere letákmi zo zahraničia. Najstaršie letákové noviny boli vydané roku 1594 pod názvom Zwo Wahrhaftige Neue Zeitung, čo v preklade znamenalo Dve skutočné noviny. Vydal ich Ján Valo, jeden z prvých

⁸ TUŠER A., Ako sa robia noviny, 2010, 14 str

tlačiarov v Prešporoku (Bratislava). Tieto letákové noviny vychádzali bez titulku. Obsahovali len miesto a dátum udalosti. Správy boli rozdelené na vážne a neseriózne, skôr zábavné informácie. Už v tejto dobe si môžeme všimnúť, že sa nešírili len seriózne správy, ale aj tie odľahčené. Boli zoradené tak, ako to určil sám autor, lebo žiadna štruktúra novín neexistovala. Letákové noviny informovali o udalostiach v zahraničí, o dianí z domova bolo zakázané písať.

6.2 PRVÉ TLAČIARNE

Ešte pred vydávaním prvých letákových novín bola roku 1585 založená tlačiareň v Hlohovci. Postupne vznikli ďalšie. Roku 1624 v Levoči Brewerova tlačiareň, 1665 v Žiline tlačiareň Jána Dadana. Roku 1750 vzniká najväčší tlačiarenský podnik v Uhorsku. Je ním tlačiareň v Bratislave, ktorú založil Ján Michal Lauderer. Spočiatku bola produkcia tlačiarň zameraná na knihy, neskôr novinové letáky. Postupne tlačiarne upúšťali od letákov, do centra záujmu sa dostávajú politické udalosti.

Z druhej polovice 16. storočia sú známe prvé stále tlačiarne. Tlačiareň v Komjaticach, ktorá bola založená Pavlom Huszárom v roku 1573, v Trnave z roku 1577, ktorá patrila k najväčším v Uhorsku, v Bardejove (1577), v Banskej Bystrici (1577) a v Bratislave (1594). V roku 1594 vydal cisár Rudolf II. dekrét o tlačiarstve, na základe ktorého sa počet tlačiarň v Uhorsku zredukoval na 10. Z toho na území Slovenska bolo 5.

V 17. a 18. storočí nastalo rozširovanie tlačiarň. Rozvoj pokračoval v 19. storočí počas priemyselnej revolúcie, kedy sa zavádzajú nové techniky a výkonnejšie stroje. Počas prvej ČSR bolo na Slovensku približne 250 malých tlačiarň. Po 2. svetovej vojne boli tlačiarenské podniky znárodnené, malé prevádzky boli likvidované. V roku 1988 bolo na Slovensku 10 štátnych podnikov zameraných na tlač. O desať rokov neskôr dochádzalo k zmenám, nastalo rozdelenie podnikov, privatizovali sa a vznikali nové tlačiarne.

„Aby však produkty kníhtlače mohli sa stať novinami a časopismi, museli spĺňať základné znaky novinárstva: aktuálnosť, periodicitu a publicitu.“ (Tušer, 1999)⁹

9 TUŠER A., Ako sa robia noviny, 2010, 18 str

Týždenník zanikol z dôvodu pretrvávajúcich finančných problémov. Stal sa však vzorom pre ďalšie noviny písané nielen v latinčine, ale aj v nemčine a maďarčine.

Nowiny o rolním a polním hospodářství je najstarší a prvý známy slovenský časopis v Uhorsku. Bol písaný v češtine, no mal aj nemeckú a maďarskú verziu. Praktickými radami sa časopis snažil pomáhať roľníkom a vidieckemu ľudu. Vychádzal týždenne, avšak len po dobu štyroch mesiacov v roku 1783. Anonymitu a bližšie informácie sa bohužiaľ v priebehu histórie nikomu nepodarilo odkryť.

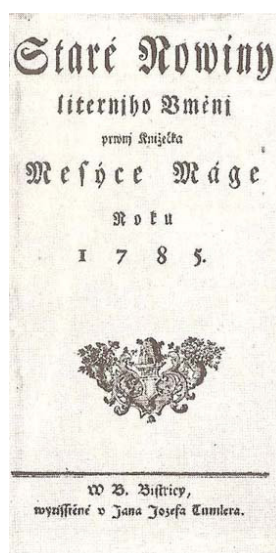
Presspurské nowiny (Prešporské noviny) boli druhé slovenské noviny a zároveň prvé, ktoré boli písané po slovensky. Nebola to slovenčina ako ju poznáme dnes, ale tzv. „slovakizovaná bibličina“, ktorá bola niekoľko desaťročí spisovným jazykom slovenských evanjelikov. Noviny vychádzali od roku 1783 v období národného obrodzenia po dobu tri a pol roka. Sú akýmsi dokumentom slovenského národa za vlády Jozefa II. Iniciátorom a vydavateľom bol Daniel Tállayi. On sám nebol redaktorom. Vystriedalo sa tu na poste redaktora viacero osobností: Štefan Leška, Ján Vyskydenský, Štefan Kromp, Ján Šinkovica. Noviny vychádzali pravidelne dvakrát do týždňa, vždy v utorok a piatok, z tlačiarne J. M. Landerera, od roku 1785 Š. P. Webera. Prešporské noviny mali osem strán, niekedy boli rozšírené o ďalšie štyri v podobe prídavku. Boli menšieho „oktávového“ formátu a mali jednoduché typografické záhlavie. Rozdelenie rubriek nebolo ustálené. Obsahovali politické a hospodárske informácie z domova aj zo zahraničia, ale aj rôzne príbehy, povesti, novinky z literatúry a umenia, cirkevný život,... Objavuje sa tu prvý úvodník, komentár a inzercia. Cieľovou skupinou novín boli predovšetkým mešťania, drobní remeselníci, obchodníci. Zaslúžili sa o šírenie národného povedomia a presadzovanie slovenskej spisby. D. Tállayi chcel úroveň novín z dôvodu nízkeho počtu predplatiteľov (asi 60) pozdvihnúť, preto začal preberať informácie zo zahraničnej tlače a publikovať korešpondenciu dopisovateľov. No kvôli prísnej cenzúre sa jeho plány nepodarilo úplne naplniť. Pridané dlhodobé finančné problémy s vydávaním novín viedli k ich zániku.

Staré nowiny literního umění - prvá slovenská kultúrna revue a prvý literárno-náučný časopis na Slovensku s mesačnou periodicitou. Vychádzal v rokoch 1785 – 1786 v Banskej Bystrici. Vydávala ho učená spoločnosť nazývaná Societas Slavica, ktorú založil a viedol Ondrej Plachý. Časopis bol ovplyvnený západnou racionalistickou filozofiou, francúzskou pokrokovou literatúrou a osvietenskými myšlienkami. Najvýznamnejšími spolupracovníkmi boli Ján Hrdlička a Augustín Doležal. Staré noviny mali oktávový formát a každý zo zväzkov obsahoval štyri hárky. Nachádzali sa v nich články dejepisné, zemepisné, národopisné, taktiež etické úvahy,

moralistické poučenia či filologické state. Boli určené nie výlučne pre inteligenciu, ale aj pre maloburžoázne vrstvy a ľudových čitateľov. Počet predplatiteľov nepresahoval číslo 60, no počet čitateľov bol mnohonásobne väčší, pretože časopis koloval z ruky do ruky. Išlo o jediný slovenský mesačník na dobrej úrovni, no aj ten pre finančné straty zanikol. Časopis znamenal pozitívny čin prvej slovenskej osvietenskej literárnej spoločnosti.

Obr. č. 13: Presspurské nowiny

Obr. č. 14: Staré nowiny literního umění

Pod vedením Juraja Palkoviča vychádzali v Bratislave v rokoch 1812 – 1819 slovenské noviny pod názvom **Týdenník aneb Císařské královské národní noviny**, ktorých predmetom bola história, literatúra a osveta. Boli populárne, mali až 2000 odberateľov.

Ďalší významný časopis, ktorý Palkovič redigoval, bola revue **Tatranka**. Literárny časopis písaný v bibličtine vydával v dieloch po 4 zväzkoch v rokoch 1832 – 1847. Palkovič bol kritizovaný za zastaralé spracovanie a oneskorené reakcie na problémy slovenského života. Od roku 1841 sa stal na tri roky Ludovít Štúr pomocným redaktorom Tatranky a výrazne pozdvihol úroveň. Priviedol osobnosti ako Karol Braxatoris, Jonáš Záborský, Samuel Gorda, Augustín H. Škultéty. K príčinám zániku viedlo to, že slovenský ľud bol orientovaný iným smerom a v sociálnych a politických názoroch na život sa podstatne líšil od Palkovičových. Vykonal veľa pre slovenské národné hnutie, ale v predrevolučných rokoch bol vystriedaný publicistikou generácie štúrovcov.

6.4 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO A ŠTÚROVSKÁ GENERÁCIA

V tridsiatych rokoch 19. storočia nastupuje štúrovská generácia. Vo svojej tvorbe presadzovali demokratickosť, ľudovosť, v publicistike nevyhnutnosť vytvoriť slovenský spisovný jazyk.

„Na bratislavském evangelickém lyceu se v roce 1827 vytvořila studentská Společnost česko-slovenská, v níž jako vůdčí osobnost působil Alexander B. Horský a po něm Ludovít Štúr. S jejich působením je spojena snaha o rozvoj slovenské žurnalistiky, především založení novin a časopisů.“ (Ruttkay, 1984)¹⁰

Osobnosť Ludovíta Štúra je spojená so Slovenským národným hnutím v prvej polovici 19. storočia. Činnosť štúrovcov bola mnohostranne zameraná: národno-buditeľská, vedecká, politická či publicistická práca. Všetko to malo veľký vplyv na prevratné pôsobenie na náš národný život. Strediskom štúrovcov bola spomínaná Spoločnosť česko-slovenská, ktorá sa riadila vlastnými zákonmi. Pravidelne posielali korešpondenciu svojim členom. Takto udržiavali spojenie bratislavského strediska s dedinskou inteligenciou pôsobiacou vo všetkých slovenských krajoch. Štúrovské spolky mládeže boli v Bratislave, Levoči, Banskej Štiavnici, v Modre i v Prešove. Taktiež udržiavali styky so Slovanmi v zahraničí. Početné a po obsahovej stránke bohaté listy plnili do istej miery funkciu slovenského kultúrneho časopisu a politických novín. Dopisovanie, ale aj zahraničné podnety prispeli k myšlienke založenia slovenských novín.

Rukopisné noviny - nedostatok vlastných politických novín viedlo slovenskú inteligenciu k hľadaniu prostriedkov šírenia informácií. Propagácia kultúrneho a politického úsilia a šírenie informácií o národnom živote dospeli k vydávaniu rukopisných novín. Vychádzali v rokoch 1836 – 1839 a boli rozmnožované tajne a v malom množstve (asi 50 exemplárov). Boli teda ilegálne a necenzurované, preto mohli uverejňovať články ostro útočiace proti feudálnemu poriadku a sociálnym účinkom. Podklady pochádzali z listov dopisovateľov, ktoré spracúval redaktor Pravoslav Červeňák a Jozef M. Hurban. Rukopisné noviny mali malý náklad a ich rozmnožovanie bolo zdĺhavé, nemohli nahradiť politický tlačový orgán.

Slovenskje národňje novini, ktorých založeniu predchádzalo okrem Rukopisných novín veľa ďalších pokusov. Medzi tie významnejšie patril zábavný týždenník o rozsahu pol hárku s názvom Samolet Slovenska či publikovanie v maďarských a zahraničných novinách. Slovenské národné noviny - prvé slovenské politické noviny vychádzali ako dvojtýždenník v štúrovskej slovenčine v rokoch 1845 – 1848 v Bratislave. Náklad bol 400 – 800 výtlačkov s prílohou Orol tatránski. Zakladateľom, vydavateľom a hlavným redaktorom bol Ludovít Štúr, ktorý rozhodnutím panovníka 15. januára 1845 dostal povolenie k ich vydávaniu. Noviny podliehali predbežnej cenzúre. Počas svojho pôsobenia prešli viacerými zmenami. Formát sa zväčšoval, pribúdali nové rubriky.

10 RUTTKAY F., Dějiny československé žurnalistiky, 1984, 33 str

Celkovo vyšlo 292 čísel s 1168 stranami. Noviny aj príloha boli lámané do dvoch stĺpcov. Slovenské národné noviny sa snažili vykresliť pravdivý obraz života ľudí, vychovávali k národnému vedomiu, snažili sa potlačovať egoizmus, reagovali na spoločenské problémy. Štúr kládol dôraz na informačnú a spravodajskú funkciu, presadzoval slobodu prejavu a šírenie slovenského jazyka. Svoje názory často odtláčal poznámkami pod čiarou, aby čitatelia mohli poznať Štúrov názor nezávisle od názoru redakcie. V novinách boli uverejňované články od dopisovateľov, ktorých na tú dobu nebolo vôbec málo, práve naopak. Štúr dopisovateľov usmerňoval a podporoval k posielaniu nebojácnych článkov. Pri ich uverejňovaní sa snažil zachovať originálny štýl a často aj jazyk jednotlivých korešpondentov. Ďalšími dôležitými redaktormi boli Bohuslav Nosák a Peter Kellner-Hostinský.

Obr. č. 15: Ludovít Štúr

Obr. č. 16: Slovenskje národnje novini

Proti novinám veľmi dlho a negatívne vystupovali bernolákovci, a to z hľadiska spisovného jazyka. Nebezpečnejšími však boli prívrženci bibličtiny, ktorí na čele s Jánom Kollárom neprestávali bojovať proti Štúrovi. Často to boli však aj útoky od bývalých stúpcencov, žiakov či spolupracovníkov Štúra. Tí kritizovali princípy jeho práce, ale aj ideológiu. Najzávažnejším kritikom a konkurentom Slovenských národných novín bol L. Kossuth, ktorý vydával Pesti Hírlap. Obidve z novín mali toho veľa spoločného, no líšili sa v základnej veci, a to otázke národnostnej.

Najväčším nebezpečenstvom pre štúrovský politický orgán bola cenzúra, ktorej úradné nariadenia boli veľmi prísne. Často vymazávala vety, celé odseky alebo k nim pridávala nové vety v rozpore s redaktorovou ideou. Zverejňované myšlienky sa nesmeli stavať na stranu Maďarov ani Slovanov, nesmeli obsahovať náboženské úvahy, v rámci cenzúry musela byť zachovaná rozvaha, mali sa zaoberať iba udalosťami Slovanov v Uhorsku, žiadne presadzovanie revolučných

6.5 MATIČNÉ OBDOBIE

V období bachovského absolutizmu (1850 – 1860) vychádzalo dokopy 11 novín a časopisov. Boli vydávané v starosloviencine aj v opravenej slovenčine. Tematické okruhy boli chudobné: úradný vestník, vládne Slovenské noviny, odnáródňujúce noviny pre ľud, dva pedagogické, tri literárne a kultúrne a tri náboženské časopisy. Po páde bachovského absolutizmu prišli maticné roky (1850 – 1880), kedy nastalo uvoľnenie politického života a rozvoj slovenského národného hnutia a novinárstva. Vtedy už vychádzalo 46 tlačených a 11 rukopisných novín a časopisov.

Významné politické noviny v tomto období boli:

- **Pešťbudínske vedomosti**, ktoré vychádzali pod novým názvom **Národné noviny** (1868 – 1875)
- **Biele Uhorsko** (1868 – 1872), historicko-politický časopis vydávaný J. Hložanským

Ďalej existovali odnáródňujúce noviny v slovenčine:

- **Krajan** (1885)
- **Vlastenec** (1869 – 1871)
- **Svornosť** (1873 – 1885)
- **Nitra** s podtitulom **Chýrnik Nitrianskej stolice** (1873) - týždenník
- **Obzor** s podtitulom **Noviny pre hospodárstvo, remeslo a domáci život** (1863 – 1882)
- hospodársky časopis, ktorý vychádzal trikrát mesačne pod vedením Licharda v Skalici
- **Národný hlásnik** s podtitulom **Noviny pre slovenský ľud** (1868 – 1881) - vydával Š. Ferienčík
- **Jánošík** (1862 – 1863)

Vychádzalo aj množstvo pedagogických časopisov s náboženským či politickým zameraním:

- **Slovenský národný učiteľ** (1860 – 1864), neskôr premenovaný na **Národný učiteľ**
- **Letopis národných učiteľov** (1868 – 1873) s prílohou **Škola domáca** (1863 – 1869)
- **Priateľ školy a literatúry** (1859 – 1861)
- **Katolícka škola** (1874)

Súviselo to so snahou zakladania nových škôl a gymnázií. Vznikli tri, vyššie slovenské gymnázium vo Veľkej Revúcej, nižšie slovenské gymnázium v Kláštore pod Znievom a v Martine.

Najväčším úspechom tejto doby je založenie Matice slovenskej v Martine v roku 1863. Prvé valné zhromaždenie sa konalo 4. augusta. Za predsedu bol zvolený biskup Štefan Moyzes, za podpredsedu Karol Kuzmány. Bola to celonárodná inštitúcia a vydavateľstvo vedeckých, umeleckých, popularizačných spisov, učebníc a kalendárov. Hlavným poslaním bolo rozvíjať a upevňovať

slovenské vlastenectvo, prebúdzat' a upevňovať národné povedomie Slovákov aj tých, čo žijú v zahraničí, prehlbovať vzťah k slovenskej štátnosti. Získavanie dokumentov, zhromažďovanie, spracúvanie, uchovávanie a ochraňovanie národného kultúrneho dedičstva. Zapájať mládež do kultúrno-tvorivého procesu a pestovať národné, kresťanské a mravné hodnoty. Jej súčasťou bola národná knižnica, literárny archív a múzeum.

Okrem vydavateľského katolíckeho Spolku sv. Vojtecha v Trnave, existoval tiež celonárodný ženský spolok Živena založený v roku 1869.

V matičných rokoch vychádza aj veľa literárnych časopisov, ktoré obsahovali hodnotné články, novely, verše. Boli to napríklad:

- **Sokol** (1860 – 1861)
- **Orol** (1870 – 1880)
- **Slovesnosť** - príloha Cyrila a Methoda (1863 – 1865)

Začínajú vychádzať aj mládežnícke časopisy:

- **Dunaj** (1874)
- **Dennica** (1864) raz za dva mesiace vydával Jozef Podhradský
- **Zrkadlo malučkých** (1863 – 1864) - detský časopis ako príloha Slovenského národného učiteľa z redakcie Juraja Slottu

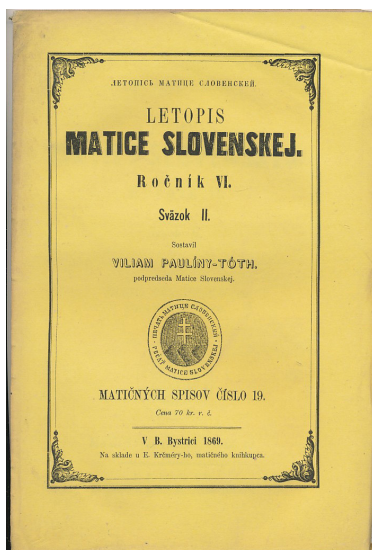
Od roku 1861 začali vychádzať satiricko-humoristické časopisy:

- **Černokňažník** (1861 – 1864) - najlepší a prvý slovenský humoristický časopis s podtitulom Týždenník pre humor a beletristiku, ktorý vydával V. Paulíny-Tóth
- **Rarach** (1875) v Martine pod vedením M. A. Špánika
- **Rarášek** (1870 – 1875) „humoristicko-satirický list“, ktorý bol mesačník vedený Andrejom Černianským, neskôr M. A. Špánikom
- **Ježibaba** (1871 – 1872) humoristický ilustrovaný časopis Novej školy slovenskej

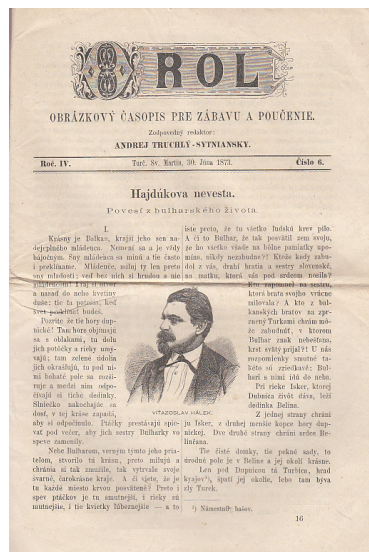
Literárne i humoristické časopisy majú na svoju dobu celkom vkusné grafické spracovanie, pestrejšie písmo, text lánaný do troch až štyroch stĺpcov, rámčeky či drevoryty pridávali na príťažlivosti časopisov.

Letopis Matice slovenskej (1864 – 1875) bol prvý slovenský vedecký časopis, ktorý mal v matičnej dobe osobité postavenie. Vznikol na podnet Štefana Moyzesa v Martine. Obsahoval vedecké

články, štúdie, zápisy z valných zhromaždení. Svoje filozofické štúdie uverejňovali J. B. Hroboň, Pavel Hečko, Čaják, Jonáš Záborský, J. L. Holuby, P. Kellner-Hostinský, Dionýz Štúr, Daniel Lichard a ďalší. Časopis sa šíril hlavne vďaka matičnému kníhkupectvu v Banskej Bystrici. Mal vyššiu úroveň než predošlé časopisy podobného charakteru Tatranka či Slovenskej pohľady.

Obr. č. 18: Letopis Matice slovenskej

Obr. č. 19: Literárny časopis Orol

Obr. č. 20: Prvý humoristický časopis

Oblúbené boli tiež študentské rukopisné časopisy - zábavníky. Vydávali ich spolky študujúcej mládeže. Boli to napríklad: Priateľ školy, Slávik, Slovák, Zore, Sitno, Včela, Psia noha, Bubon, Zvon, Zornička,...

Do 1. sv. vojny bol počet výtlačkov novín a časopisov na Slovensku určovaný počtom predplatiteľov. Nedostatočná distribúcia bola z dôvodu nedostatku kníhkupectiev. Veľký nedostatok bol najmä v okruhu politických novín. Bolo to kvôli nízkemu počtu dopisovateľov, ktorý bol oveľa menší než u štúrovských politických novín. Preto boli nútení preberať a prekladať informácie zo zahraničného spravodajstva, a to často aj s trojdňovým oneskorením.

6.6 SLOVENSKE NOVINÁRSTVO OD LIKVIDÁCIE MATICE SLOVENSKEJ PO VZNIK ROBOTNÍCKEJ TLAČE

Dôsledkom tzv. „národnej katastrofy“ v rokoch 1874 – 1875, kedy boli zatvorené stredné školy na Slovensku, Matica slovenská, nastáva hospodárska kríza, vysťahovalectvo, nezamestnanosť, pomaďarčovanie a prenasledovanie Slovákov. Slovenské novinárstvo bolo pod sociálnym a nacionálnym útlakom a jeho rozvoj sa spomalil. Strediskom bol naďalej Martin, kde aj po likvidácii Matice slovenskej sa sústredili kultúrne, spoločenské inštitúcie aj redakcie novín a časopisov.

Keďže toto stredisko bolo od hlavného mesta vzdialené, často mu preto konkurovala inojazyčná tlač, hlavne aktuálne spravodajstvo v nemčine a maďarčine.

V rokoch 1876 – 1896 po upevnení Slovenskej národnej strany mali v celom novinárstve vedúce postavenie **Národné noviny**. Mali národnostný charakter a boli obrazom situácie v národnom hnutí. Ich postavenie a význam sa znásobil po tom, čo sa spojili so Slovenskými novinami po zániku Novej školy. Dosiahli až 80 ročníkov, čo je na túto dobu celkom ojedinelý zjav. Národné noviny vydávalo Consortium P. Mudroňa a spol. Roky tu pracoval Svetozár Hurban-Vajanský, Ambro Pietor, Jozef Škultéty. Noviny boli orientované prevažne na inteligenciu, s čím súvisel aj výber materiálu, žánrové formy aj štýl článkov. Počas svojej existencie si však nedokázali vytvoriť bohaté domáce spravodajstvo, ale ako reprezentant Slovenskej národnej strany pomáhali utvárať jej politiku. Najväčším nedostatkom Národných novín bolo, že nedokázali preniknúť medzi ľudové vrstvy.

V rokoch 1875 – 1897 môžeme sledovať obraz úpadku Slovenského národného hnutia, kedy v porovnaní s matičným obdobím vychádza už len 39 novín a časopisov písaných po slovensky. Politicky zameraná tlač v tomto období:

- **Svornosť** - od roku 1873 vychádza v Banskej Bystrici ako týždenník, neskôr v Trenčíne a od roku 1878 s podtitulom Časopis pre politiku, školstvo a hospodárstvo; redaktorom bol Karol Kubányi
- **Slovenské noviny pre politiku** (pokračovanie Svornosti)
- **Uhorské noviny** s podtitulom Časopis pre politiku, vedu, umenie, obchod, hospodárstvo, spoločenské záujmy a zábavu (1883)

Existovalo jedenásť časopisov náboženského charakteru: Kazateľ, Kazateľňa, Pútnik Swato-Wojtešský, Kresťan, Naša nádej, Opravdový kresťan, Slovo života, Stráž na Sione, Korouhev na Sione, Sion a Cirkevné listy. V poslednom z nich sa nachádzali aj články svetského zamerania.

V roku 1885 došlo k obnoveniu prerušenej činnosti Matice slovenskej a k založeniu výchovného ústavu pre dievčatá. Martin mal naďalej vedúce postavenie v slovenskom živote. Bola tu redigovaná a vydávaná prevažná väčšina časopisov: Národné noviny, Národný hlásnik, Černokňažník, Dom a škola, Slovenské pohľady, Cirkevné listy, Nový priateľ ľudu, Obzor, Priateľ dietok, Sion, Slovo života. Národný hlásnik mal medzi slovenskými čitateľmi veľkú obľubu, roku 1898 mal 2500 predplatiteľov, čo znamenalo veľký úspech.

Lokálne vydávané boli poľnohospodárske časopisy:

- **Zprávy hospodárskeho spolku údolia Nitry** - dvojtýždenník vedený G. Friensenhofom
- **Včelár a ovocinár** (1893 – 1896) - mesačník, ktorý redigoval Andrej Čermanský

Oproti matičnému obdobiu nastal pokles počtu pedagogických časopisov. Vychádzali:

- **Evanjelická škola** (1877 – 1879) s podtitulom Časopis pre školu a dom; redaktorom časopisu bol A. P. Zaturecký
- **Dom a škola** (1885 – 1897) s podtitulom Vychovávateľský časopis pre rodičov a učiteľov, ktorý vychádzal raz mesačne

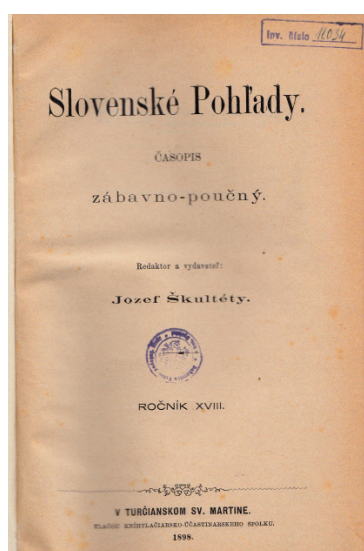
Vychádzali aj detské časopisy, ktoré nadviazali na pokrokové tradície z matičných rokov:

- **Včielka** (1878 – 1883) s podtitulom Časopis pre školskú mládež; redaktor A. Sokolík
- **Priateľ dietok** (1887 – 1890), redaktorom bol K. Salva

V období rokov 1876 – 1910 opätovne vychádza jediný významnejší slovenský humoristicko-satirický časopis **Černokňažník**, ktorý bol vydávaný v Martine.

Spomínaný časopis **Orol** dosiahol v osemdesiatych rokoch najvyššiu úroveň z literárnych a zábavných časopisov. Vychádzal s podtitulom Časopis pre zábavu a poučenie v rokoch 1871 – 1880. Viedol ho A. Trúchly-Sytniansky, potom M. Št. Ferienčík. Objavuje sa úniková tematika, ale aj básne, povesti, cestopisy, obrazy zo života. Najvýznamnejší dopisovatelia, ktorí prispievali do časopisu, boli M. Dumný, Janko Štúr, A. E. Timko, Daniel Maróthy, J. Plošic,... V časopise dostávali priestor pre publikovanie tiež mladí začínajúci literáti.

Ďalšími významnými boli **Slovenské pohľady** s podtitulom Časopis pre literatúru, vedu, umenie a politiku. Od roku 1890 so zmeneným podtitulom Časopis zábavno-poučný. Slovenské pohľady boli priamym pokračovaním Orla. Vychádzali v rokoch 1881 – 1916, najprv ako dvojmesačník, neskôr mesačník. Roku 1922 boli obnovené a vychádzajú až dodnes. Bol to kvalitatívne nový druh časopisu, ktorého redaktormi boli Svetozár Hurban-Vajanský a Jozef Škultéty. Časopis mal charakter literárny a vedecký, predstavoval súčasný slovenský politický život, prinášal literárnu kritiku, fejtón, cestopisnú či dokumentárnu prózu. Od roku 1886 nabrali na popularite zmenou formátu a grafickej úpravy. Vznikol akýsi ilustratívny časopis, príťažlivejší pre väčší okruh čitateľov. Boli tu uverejňované výtvarné diela mnohých umelcov. Neskôr sa však časopis vrátil k pôvodnej vizuálnej podobe kvôli nedostatku výtvarných umelcov a tiež kvôli veľkej finančnej nákladnosti súvisiacej s vydávaním ilustratívnej podoby časopisu.

Obr. č. 21: Slovenské pohľady

Obr. č. 22: Detský časopis Priateľ dieťat (1888)

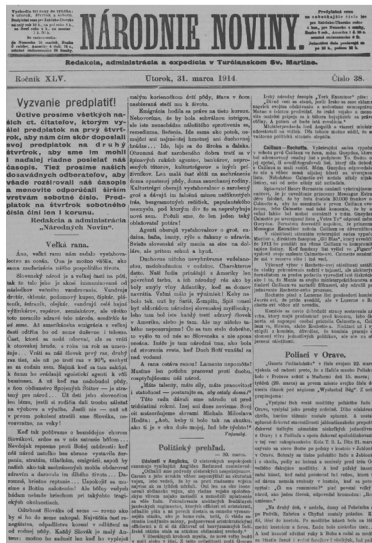
Ostatné časopisy vychádzajúce v tomto období: **Literárne listy**, **Perún**, **Zora** s podtitulom **Časopis záujmom slovenského ľudu venovaný**, **Svet**, **Nový priateľ ľudu**.

6.7 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO OD VZNIKU ROBOTNÍCKEJ TLAČE A POČAS PRVEJ SVETOVEJ VOJNY

Prelom 19. a 20. storočia znamenal pre slovenský politický život rozdelenie do štyroch skupín. Prvou bola najstaršia **Slovenská národná strana**. Po smrti P. Mudroňa ju viedol Matúš Dula. **Národné noviny** boli jej oficiálnym tlačovým orgánom. Mnoho vychádzajúcich časopisov a novín podporovalo politiku a kultúru strany: **Národný hlásnik**, **Slovenské pohľady**, **Hospodárske noviny**, **Živena**, **Kupecké, priemyselné a hospodárske noviny**, **Kupecký a priemyselný obzor**, **Slovenský peňažník**, **Rodina a škola**, **Obzor**, **Rarášek**, **Sborník Museálnej slovenskej spoločnosti**. Väčšina novín a časopisov mala redakcie v Martine a tlačené boli Kníhtlačiarenským účastinárskym spolkom.

Druhou bola tzv. **Katolícko-náboženská skupina** so samostatnou politikou vedená A. Hlinkom a F. Jurigom. Snaha o odklonenie od národnej strany začala vydávaním **Ľudových novín** (1897 – 1903) v Martine. Ozajstným reprezentantom skupiny sa neskôr stal týždenník **Slovenské ľudové noviny** (1910 – 1918), vychádzajúci v Bratislave. Politiku skupiny presadzovalo aj veľa katolíckych cirkevných časopisov.

Hlasisti tvorili tretiu skupinu sústredenu okolo časopisu **Hlas**. Boli to stúpeneci ako V. Šrobár, A. Štefánek, P. Blaho, M. Kukučín a ďalší, ktorí vyznávali buržoáznodemokratické názory T. G. Masaryka. Pôsobili v rámci Slovenskej národnej strany, no často sa názorovo dostávali do opozície. Bojovali za demokratické práva ľudu, presadzovali požiadavky mešťanstva a pospolitých vrstiev v Uhorsku. Hlavnou snahou bolo slobodu tlače a prejavu. Ohniskom hnutia boli spolky Detvan v Prahe, Tatra a vo Viedni a Slovenský spolok v Budapešti. Redaktorom časopisu Hlas bol Vavro Šrobár. Roku 1903 vznikla príloha Umelecký hlas. Ročným pokračovaním Hlasu bol Slovenský obzor, ktorý však rokom 1908 zaniká. Mladšia generácia hlasistov sa od roku 1910 sústredila okolo revue **Prúdy**. Milan Hodža bol najvýznamnejším novinárom skupiny so svojimi novinami Slovenský týždenník (1903 – 1918) a Slovenský denník (1910 – 1915), kde propagoval politické, hospodárske, nacionálne požiadavky buržoázie a snažil sa získať bohatších roľníkov.

Obr. č. 23: Národné noviny Slovenskej ľudovej strany

Obr. č. 24: Slovenský denník

Obr. č. 25: Slovenský týždenník

Najmladšiu štvrtú skupinu tvorila **Slovenská sociálna demokracia**, ktorá bojovala za sociálne požiadavky roľníkov a získanie všeobecného volebného práva. Dlhý čas pôsobila pod vedením Sociálnodemokratickej strany Uhorska, tá však podporovala maďarizáciu Uhorska a nie požiadavky nemadarskej časti Uhorska.

Všetky štyri skupiny sa snažili riešiť národnostnú otázku. Pred 1. svetovou vojnou sa do popredia dostáva tzv. uhrofilská skupina, ktorá presadzuje tzv. Maďarskú štátnu myšlienku za účelom vytvorenia jednotného maďarského národa. Uhrofilskú skupinu reprezentovali budapeštianske Slovenské noviny (1886 – 1918) nazývané aj Slonoviny. Od roku 1896 obsahovali prílohu Opravdový kresťan. Maďarskú ľudovú stranu propagoval týždenník Kresťan (1894 – 1918) a Naše noviny s podtitulom Kresťansko-sociálny politický časopis. Vychádzal v Banskej Bystrici v rokoch

1907 – 1909. Významný bol odnáródňujúci časopis *Vlast a svet* - poučno-zábavný obrázkový časopis (1885 – 1918), vychádzajúci v Budapešti. Časopis bol určený hlavne inteligencii. Členovia odnáródňovacieho spolku ho dostávali zdarma, ostatní záujemcovia si zaň museli platiť. Redaktormi boli postupne J. Hoblík, L. Janovec, P. Štiasny, D. Ronsbay a Š. Gazda. Časopis prezentoval maďarskú vládnu politiku. Politiku Maďarov podporoval týždenník *Krajan* (1904 – 1918).

Protislovenský napádajúci charakter mali časopisy:

- **Obzor** s podtitulom *Hospodársky a sociálny týždenník*, ktorý na Myjave vydával G. Filberger
- **Naša zástava** (1907 – 1918) vychádzajúca v Prešove

V rokoch 1896 – 1914 dochádza k nárastu počtu slovenských novín a časopisov a stúpa aj ich špecializácia a schopnosť ovplyvňovať verejnú mienku slovenského publika. Vychádzalo 117 slovenských periodík, z toho 9 dvojjazyčných a 8 uhrofilských novín v slovenčine. Prevalu však ešte stále mali nemecké a maďarské periodiká, ktorých bolo na Slovensku až 525. K rozvoju novinárstva prispel aj rozvoj kníhtlačiarstva a vytvorenie viacerých novinárskych stredísk (Martin, Bratislava, Skalica, Budapešť).

Politickým orgánom Slovenskej ľudovej strany boli **Ľudové noviny pre kresťanský katolícky ľud**. Bol to prvý prejav opozície voči národným novinám Slovenskej národnej strany. Protimaďarizačne zameraný mesačník vychádzal v Martine od roku 1897 pod vedením Antola Bielka a Andreja Hlinku. Mesačník sa premenoval na týždenník, neskôr vychádzal trikrát za týždeň až kým roku 1903 nezanikol. Dosiahli dvojnásobný počet exemplárov než *Národné noviny* v tom istom čase.

Neúspešným budovaním opozície skončili aj **Slovenské listy** (1897 – 1899) pod vedením Karola Salvu. Začína sa budovať aj ľudácka periodická tlač. Vedúce postavenie mali **Katolícke noviny** (1880 – 1904) ako orgán Spolku sv. Vojtecha pod vedením Martina Kollára. Roku 1905 sa *Katolícke noviny* stali úradnými novinami Slovenskej ľudovej strany, 1906 začali vychádzať pod názvom *Ľudové noviny* a od roku 1910 *Slovenské ľudové noviny*. Medzi predchodcov ľudáckej tlače radíme aj mesačník **Hlas ľudu**.

Na začiatku 20. storočia začína vznikať regionálna periodická tlač zameraná na problematiku určitého mesta či kraja. Patrili tu: *Považské noviny*, *Liptovsko-oravské noviny*, *Liptó*, *Krajan zo Zvolena*, *Zvolenské noviny*, *Dolnozemskej Slovák*, *Pokrok*.

Hospodárske, odborné, ľudové a ostatné noviny a časopisy mali medzi slovenským ľudom veľkú obľubu: Obzor, Hospodárske noviny, neskôr pod názvom Kupecké, priemyselné a hospodárske noviny, Domáci radca pre hospodárov, Slovenský hospodár, Slovenský peňažník, Časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti, Slovenské ľudové besedy, revue Naše Slovensko. Zo študentských časopisov bol obľúbený časopis Púčky. Vychádzali detské časopisy: Priateľ dietok, Noviny malých, Zornička, ktoré dosiahli dobrú úroveň.

Začiatky slovenského robotníckeho hnutia súviseli s rozvojom maďarských a nemeckých spolkov, kde patrili aj Slováci. Spočiatku to bol Spolok typografov a spolok Napred. Prvý robotnícky časopis **Die Wahrheit** (Pravda) vznikol roku 1879 v Bratislave. Časopismi Všeobecnej robotníckej strany Uhorska boli **Nepszava**, **Arbeiter**, **Wochen Chronik**. Podobným záujmom robotníkov slúžil aj časopis **Die Zeitgeist** (Duch času). Strediskom Slovenského robotníckeho hnutia bola Budapešť. Robotníci sa združovali a vytvárali rôzne spolky a politické hnutia, kde boli v menšine zastúpení aj Slováci. Sociálnodemokratická strana v Uhorsku vydávala od roku 1904 slovenský týždenník **Slobodnuó slovo**, ktorého zánik nie je známy. V rámci šírenia socialistických myšlienok a potreby zakladania slovenských robotníckych organizácií vznikol leták **Hlas slovenskému ľudu robotníckemu**. Ďalej vznikli politické časopisy **Nová doba** (1897) a **Zora** (1897), ktoré hájili záujmy, práva a postavenie robotníkov. Položili základy slovenských robotníckych novín. Tiež sledovali vnútropolitické problémy Uhorska, boj za všeobecné volebné právo, zabezpečenie požiadavok robotníkov, vzdelávanie sa,...

Staviteľský robotník (1903-1907) bol prvý slovenský odborný časopis v materinskej reči. Vychádzal v Budapešti pod vedením L. Belényesiho a A. Garbaia. Nepodarilo sa však presadiť celoslovenské pôsobenie.

Od roku 1904 začal vychádzať mesačník **Slovenské robotnícke noviny**, ktorý bol hlavným orgánom propagácie robotníckeho hnutia na Slovensku. Neskôr vychádzal s podtitulom Časopis hájaci záujmy ľudu slovenského a od roku 1909 pod zmeneným názvom Robotnícke noviny s podtitulom Slovenský orgán Sociálno-demokratickej strany Uhorska. Bol to týždenník a ako redaktori sa vystriedali E. Lehocký, Š. Príkopa, J. Pocisk. Fungoval do roku 1918, kedy jeho posledné číslo bolo konfiškované.

Obr. č. 26: Robotnícké noviny č. 31

Obr. č. 27: Robotnícké noviny č. 14

Od 23. februára 1914, kedy bola Srbsku vyhlásená vojna, v Uhorsku nastali prísne nariadenia týkajúce sa zrušenia slobody, prejavu, slobody tlače, nariadená bola prísna cenzúra a snemovňa bola rozpustená. Nastalo prenasledovanie panslávov, ktoré zorganizovala maďarská meštiacka a slovenská odnárrodnjúca tlač, zatváranie slovenských národovcov a inteligencie. Slovenské národné hnutie malo počas prvej svetovej vojny slabé postavenie. Jeho ústredný orgán, Národné noviny, mal len 600 predplatiteľov. Vydávanie Slovenského denníka bolo hneď na začiatku vojny zastavené. Bol to jediný politický denník, preto dochádzalo ku strate aktuálnych informácií v slovenčine. Nastala politická pasivita. Redaktori sa kvôli prísnej cenzúre báli publikovať. Tí, ktorí sa odhodli, začali uverejňovať články schvaľujúce maďarský nacionálny šovinizmus a vojnovú propagandu. Najodhodlanejší bol maďarský Krajjan. Od roku 1915 sa v slovenských novinách začínajú objavovať útoky na vinníkov biedy, hladu, utrpenia. Stúpali ohlasy žiadajúce ukončenie vojny a nastolenie mieru.

V prvej polovici roku 1914 vychádzalo 77 slovenských novín a časopisov, v druhej polovici tohto roku ich bolo len 33. Počty počas vojny klesali ďalej. Roku 1915 ich bolo 31, 1917 bolo 29 a 1918 už len 28. V novinách a časopisoch sa odzrkadľoval život, atmosféra, prehry, úspechy Slovákov počas vojny. Po vypuknutí vojny sa zvýšila kaučia na politické noviny a pod vplyvom vojenskej cenzúry začali vychádzať noviny a časopisy s bielymi stranami s nadpisom „konfiškované“. Bola zavedená aj občianska cenzúra, čo znamenalo, že každá redakcia musela jeden kus každého čísla poslať polícii na schválenie. Cenzúra zakazovala publikovať správy o vojsku, zbraniach, opevneniach, zásobách munícií, ale aj potravín a tovaru. Informácie sa často skresľovali či zatajovali. Vinnou prenasledovania a cenzúry zaniklo počas vojnového obdobia mnoho slovenských tlačových orgánov. Zánik periodík zapríčinili tiež nedostatok papiera, sadzby a vysoké výrobné

náklady. To viedlo k zvyšovaniu cien novín a následne k poklesu odberateľov. Pre upresnenie a lepšiu predstavu, v rokoch 1914 – 1918 cena papiera za tonu vzrástla z 2000 na 26000 korún. Zvýšili sa aj kaucie pre vydavateľov periodík. Inzercia sa začala vytrácať. Po roku 1916 sa do finančných problémov dostávalo čoraz viac časopisov, takmer každý týždeň nejaký zanikol. Kvôli nežiaducim okolnostiam počas prvej svetovej vojny nemohlo slovenské novinarstvo uspokojiť verejnosť žiadajúcu aktuálne informácie.

Jenö Brezewiczy bol jeden z ľudí, ktorí sa snažili ochromiť a zlikvidovať slovenské národné hnutie, inteligenciu a tvorcov žurnalistiky a literatúry. Na základe tohto bol zastavený aj jediný politický Slovenský denník, čo postihlo novinarstvo i verejnosť. Do ťažkostí sa dostali aj Národné noviny či Slovenský týždenník, no udržali sa. Počas vojny sa nepodarilo udržať napríklad Prúdy, mesačník Nové časy, ktorý začal vychádzať tesne pred vojnou, obrázkový časopis Slnce, Hospodársky obzor, Slovenský peňažník, Slovenský hospodár, Remeselnícke noviny, Kupecké priemyselné a hospodárske noviny, časopis Muzeálnej slovenskej spoločnosti, Rarášek, ktorý zanikol tesne pred vypuknutím vojny a ďalšie. Zanikli aj všetky štyri slovenské detské a mládežnícke časopisy. Do veľkej miery bolo poškodené aj celkom rozvinuté pedagogické časopisectvo. Vojna poškodila aj slovenskú robotnícku tlač. Robotnícke noviny boli na určitý čas po roku 1915 vo svojom vydávaní prerušené, no v roku 1917 svoju činnosť obnovili. Prvá svetová vojna vážnejšie nepoškodila náboženskú tlač. Pred vojnou tvorila desatinu slovenských periodík a bolo tomu tak aj na konci vojny. Skupina, ktorej vojna vo svojom publikovaní a šírení pomohla, boli uhrofilské odnárodňujúce tlačové orgány. Na začiatku vojny ich bolo šesť. Najvýznamnejšie, ale aj najnebezpečnejšie, boli Slovenské noviny. Potom vychádzalo ďalších päť politických týždenníkov. Žiaden z nich počas vojny nezanikol, ale naopak sa rozrástli v počte strán i náklade. Tvorili dokonca skoro jednu šestinú periodík vychádzajúcich počas vojny. V čase prvej svetovej vojny vznikli aj zahraničné slovenské časopisy, ktoré boli rozšírené medzi Slovákami československých légii v Rusku. Patrili tu: Slovenské hlasy s prílohou Čechoslovana, Denník Československého tábora s prílohou Rarášek, Týždenník Československého tábora pre Slovákov, Vojak, Vestník a Československá samostatnosť, ktorá vychádzala aj v Ríme a Spojených štátoch severoamerických. Bola postihnutá tiež maďarská a nemecká periodická tlač vydávaná na Slovensku. Ich počet sa počas vojny znížil až o polovicu. Maďarské vládnuce kruhy v dobe prvej svetovej vojny zasiahli nielen národné hnutie, ale aj slovenské noviny a časopisy.

Na konci prvej svetovej vojny hrozil novinarstvu na Slovensku zánik. Redaktori niekoľkých ešte existujúcich novín vykonávali svoju profesiu popri inom zamestnaní. Sádzalo sa ručne, text bol lámávaný do 3 stĺpcov a noviny mali malý formát. Slovenská vydávaná tlač sa sústreďovala

predovšetkým do Budapešti, Martina, Skalice a Ružomberku.

6.8 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO PO ROKU 1918

„Vznik samostatného Československého štátu 28. októbra 1918 v Prahe a 30. októbra v Turčianskom Sv. Martine vymanil Slovensko z brutálneho národnostného útlaku zo strany vládnucich maďarských kruhov. V Československej republike sa vytvorili priaznivé podmienky pre rozvoj slovenskej kultúry, umenia, školstva, demokratizácia verejného a spoločenského života priniesla rýchly rast politického a národného uvedomenia“. (Duhajová, Štefčák, 1993)¹¹

Do roku 1918 boli nepochybne vytvorené priaznivé podmienky pre rozvoj moderného slovenského novinárstva, hoci na území Slovenska pretrvávala horšia situácia než v Česku, a to vo všetkých smeroch. V roku 1918 vychádzalo na Slovensku 124 periodík, z toho bolo iba 23 slovenských. Z toho bolo 12 konfesiónálnych, 5 uhorskej vlády, 2 odborné a 4 slovenské politické noviny: **Robotnícke noviny**, **Slovenské ľudové noviny**, **Slovenský týždenník** a **Národné noviny**. V tom istom roku bolo na Slovensku 89 tlačiarň. Z nich najvýznamnejšie: Teslíková tlačiareň v Skalici, Páričkova tlačiareň v Ružomberku, Bežova tlačiareň v Senici, Kníhtlačiarsko-účasťinársky spolok v Martine, Kníhtlačiarsky a nakladateľský spolok v Ružomberku a kníhtlačiareň Budapeštianskeho nakladateľského spolku.

Koncom roku 1918 sa počet titulov na Slovensku zvýšil o 30. Významnejšie napríklad boli:

- týždenník **Slovák** (1918 – 1920)
- dvojdenník **Sloboda** (1918 – 1921)
- dvojdenník **Slovensko** (1918 – 1923)
- **Slovenský denník** (1918 – 1919)
- týždenník **Hontiansky Slovák** (1918 – 1922)
- týždenník **Naša Orava** (1918 – 1922)
- **Pražské hlasy** (1918 – 1933)
- **Trenčianske noviny** (1918 – 1925)

Po roku 1919 vzniklo ďalších 60 slovenských periodík a roku 1920 ich bolo už 120.

Vo februári 1920 vyšiel tlačový poriadok ČSR, ktorý vyhlasoval slobodu tlače a rozširovanie tlače. *„Sloboda tlače, ako aj právo pokojne a bezo zbrane sa zhromažďovať a tvoriť spolky sú*

¹¹ DUHAJOVÁ, ŠTEFČÁK, Dejiny slovenského novinárstva 1918-1948, 1993, str. 6

zabezpečené. Je preto zásadne nedovolené podrobovať tlač predbežnej cenzúre“. (Duhajová, Štefčák, 1993)¹² Ďalšie podrobnosti boli postupne upresňované zákonmi. Pred uzákonením tlačového zákona mnoho novín publikovalo články bez konkrétneho autora. Po prijatí tlačového zákona musel byť v každej periodickej tlači menovite označený zodpovedný redaktor či zástupca novín, ktorý mal niesť zodpovednosť i prípadný trest.

Koncom roku 1918 vznikla v Prahe **Československá tlačová agentúra (ČTA)**. Na základe nej vznikla na Slovensku **Slovenská tlačová agentúra (STA)** v Žiline (1919). Neskôr sa STA presťahovala do Bratislavy, zlúčila s ČTA a zriadila ďalšie dve pobočky v Košiciach a Užhorode. Všetky mali slovenské a nemecké oddelenie a starali sa o obstarávanie politického, kultúrneho, športového, komerčného a obrazového domáceho spravodajstva. Prvým pokusom o vytvorenie novinárskej organizácie na Slovensku bolo založenie Prípravného výboru slovenských novinárov, ustanoveného v Martine 1. 1. 1919. Tí založili Syndikát dennej tlače československej (1919) a Československú obec novinársku (1920). Existovalo veľa ďalších organizácií, ktoré združovali členov podľa rôznych kritérií. Najväčšie uznanie však mal Syndikát dennej tlače československej, ktorý bol v roku 1926 premenovaný na Syndikát československých novinárov. Bola to hlavná organizácia novinárov v ČSR. Syndikátu sa podarilo v Prahe založiť Slobodnú školu politických náuk s novinárskym oddelením. Získavali mnoho výhod pre svojich členov a od roku 1927 vydávali mesačník Věstník československých novinárov, ktorý bol premenovaný na Tisk a politika a neskôr na Tisk a novinári. Syndikát mal na Slovensku pobočky v Bratislave, Košiciach a Žiline. V roku 1937 vykazoval 879 členov, novinárov z povolania.

S rozvojom školstva sa rýchlo odstraňovala negramotnosť, čo pomohlo k rozvoju tlače a počet novín a časopisov na Slovensku rástol:

- rok 1928 - 333 titulov z nich 186 slovenských
- rok 1938 - 221 slovenských titulov - 10 denníkov, 62 týždenníkov, 17 dvojtýždenníkov, 132 mesačníkov, zvyšné s menšou periodicitou

Veľa titulov však vznikalo a skoro aj zanikalo. Za 20 rokov medzivojnového obdobia vydržalo vychádzať 8 slovenských titulov dlhodobo. Bol to **Slovenský denník**, **Slovenská politika**, **Národné noviny**, **Slovenská pravda**, **Slovák**, **Ludová politika**, **Slovenský východ** a **Robotnícke noviny**.

¹² DUHAJOVÁ, ŠTEFČÁK, Dejiny slovenského novinárstva 1918-1948, 1993, str. 9

S rozvojom novinárstva pribúdali aj tlačiarne. Roku 1934 ich bolo na Slovensku 280. Nastal aj pokrok v technike v zavedení strojovej sadzby a rotačnej tlače. Spolu zamestnávali tlačiarne 1331 pracovníkov. Nové lepšie vybavené tlačiarne umožnili prechod novín na tzv. stredoeurópsky formát, čo znamenalo lámanie textu do 4 stĺpcov, výraznejšie titulky, pestrejšiu grafickú úpravu, používanie rôznych druhov písma, uverejňovanie fotografií, obrázkové prílohy formou hĺbkotlače atď. Noviny mali rozmanitejší obsah. Zaužívali sa viaceré stále rubriky, články na pokračovanie, vznikali nové podľa požiadaviek čitateľov, udomácnila sa reportáž. Menšiu úlohu začala zohrávať novinová inzercia a reklama. Noviny a časopisy sa rozširovali už nielen pomocou predplatiteľov, ale aj prostredníctvom novinových stánkov, trafik a staničných predajní.

Pre periodickú tlač na Slovensku bolo charakteristické podliehanie k niektorej politickej strane alebo organizácii. Dokonca i „nezávislé“ noviny boli v skutočnosti pod vplyvom nejakej strany. Jednotlivé politické strany mali svoje ústredné tlačové orgány aj regionálne periodiká. Samozrejme, vychádzalo početné množstvo inojazyčnej tlače.

Tlač jednotlivých politických strán:

Hlinkova slovenská ľudová strana (HSLS):

- Katolícke noviny premenované na Ľudové noviny, neskôr Slovenské ľudové noviny (od r. 1918)
- obnovený Slovenský denník (od r. 1918)
- noviny Slovák - ústredný orgán HSLS
- týždenník Slovák (191 – 1945)
- Slovenská pravda (1920 – 1945)
- denník Slovenský národ (1925 – 1926)
- týždenník Autonómia
- mesačník Rodobrana
- rodinný mesačník Tatranský orol (1920 – 1932)
- mesačník Roľník (1925 – 1938)
- literárny mesačník Vatra (1919 – 1925)
- mesačník katolíckych vysokoškolákov Rozvoj (1923 – 1944)
- politický dvojtýždenník Nástup (1933 – 1940)
- regionálne týždenníky: Trenčan, Roľnícke hlasy, Trnavské noviny, Ľudová politika,...

Agrárna strana (V. Šrobár, M. Hodža):

- Slovenský denník - oficiálny orgán Agrárnej strany
- denník Slovenská politika (1920 – 1945)
- denník Slovenský hlas (1938 – 1939)
- regionálne denníky: Slovenský východ, Východ republiky, Slovenský hlásnik, Novosti
- roľnícka tlač: Slovenská vlasť, Roľnícke rozhľady, Mladý roľník,...
- týždenník Slovenská domovina
- dvojtýždenník Politika (1931 – 1940)
- regionálne periodiká: Šarišské hlasy, Gazdovské noviny, Podtatranská slovač, Republikán,...

Slovenská národná strana (najstaršia):

- Národné noviny (založené 1870), orgán národnárov
- Slovenské národné noviny (1935 – 1936) v čase, keď Slovenské národné noviny boli pozastavené
- Slovenská národná jednota (1921 – 1924)
- Slovensko (1919 – 1923)
- Trenčianske noviny (1918 – 1925)

Komunistická strana Československa:

- Sociálny demokrat (od r. 1919), prvý tlačový orgán strany
- týždenník Proletár, potom pod názvom Hlas ľudu
- mesačník Spartakus (1922 – 1925)
- Proletárka (1922 – 1927), orgán komunistických žien
- Pravda chudoby (1921 – 1933)
- Ľudový denník
- rôzne maďarské a nemecké periodiká

Ďalej existovalo viacero politických strán, organizácií či skupín, ktoré zastrešovali vydávanie rôznych periodík. Okrem týchto vychádzala záujmová tlač, ktorá mala naozaj veľký výber:

1. **Cirkevná tlač:** Duchovný pastier, Hlasy z domova a misií, Svätá rodina, Katolícka jednota,...
2. **Odborárska tlač:** Slovenská obrana, Železničiar, Typografia, Slovenský baník,...
3. **Ženská tlač:** Slovenská žena, Slovenská gazdiná, Živena, Slovenka, Dennica,...
4. **Športová a telovýchovná tlač:** Napred, Športový pondelok, Slovenský sokol,...
5. **Detská a mládežnícka tlač:** Slniečko, Orišky, Včielky, Mladý život, Rozvoj, Veniec,...
6. **Humoristická tlač:** Nezbedník, Bobeček, Koza, Bratislavský rarášek,...
7. **Vedecká a odborná tlač:** Letopis Matice slovenskej, Zborník Muzeálnej slovenskej spoločnosti, Právny obzor, Časopis pre zdravotníctvo,...

8. **Pedagogická tlač:** Naša škola, Národná škola slovenská, Slovenský učiteľ,...
9. **Polnohospodárska a hospodárska tlač:** Slovenská domovina, Vlasť a svet, Roľník, Slovenské potravinárstvo, Chovateľ jazdec, Les a drevo, Národný hospodár,...
11. **Literárne, kultúrne a umelecké časopisy:** Slovenské pohľady, Prúdy, Mladé Slovensko, Vatra, Kultúra, revue DAV, Slovenské dielo, Prameň,...

Po mníchovskom diktáte v jeseni 1938, vyhlásení autonómie Slovenska a od marca 1939, kedy vznikol Slovenský štát, došlo na Slovensku k nastoleniu totalitnej vlády jednej strany - Hlinkovej slovenskej ľudovej strany (HSLS). V tlači mali víťazní ľudáci slabé postavenie. Ich dva vychádzajúce denníky (Slovák, Slovenská pravda) sa nemohli zrovnať s deviatimi denníkmi ostatných strán. Podobný pomer bol aj v ostatnej tlači. V priebehu posledného štvrťroka 1938 a prvého štvrťroka 1939 ľudáci zlikvidovali prevažnú časť demokratickej tlače či ovládli zvyšok existujúcich novín a časopisov. K zníženiu počtu periodickej tlače prispela aj Viedenská arbitráž v novembri 1938. Od septembra 1938 bola zavedená preventívna cenzúra, ktorá sa udržala do konca druhej svetovej vojny. Ústredná cenzúrna komisia (ÚCK) vydávala pokyny a kontrolovala tlačové orgány. Ich obsah, formu článkov, umiestnenie titulkov... Cenzurované materiály sa nahrádzali inými, aby neostávali v tlači biele miesta ako kedysi. HSLS sa zmocnila najväčších novinárskych podnikov a stala sa vydavateľom štyroch denníkov, čo boli všetky, ktoré v tejto dobe existovali (Slovák, Slovenská pravda, Slovenská politika, Slovenská sloboda). Faktom je, že v roku 1937 vychádzalo 250 slovenských periodík, po vzniku slovenského štátu 14. 3. 1939 ich ostalo len 113, čo je viac než o 50% menej. Hlavným centrom vydávania sa stala Bratislava. Najväčšiu skupinu tlače pochopiteľne tvorila HSLS. Naďalej vychádzala aj neľudácka záujmová, cirkevná, ženská, odborárska, športová, vojenská, humoristická, poľnohospodárska, pedagogická, kultúrna a umelecká tlač.

V legálnej, i keď neľudáckej tlači sa mohli protifašistické názory prejavovať len v inotajoch, „medzi riadkami“. Preto vznikla ilegálna tlač, ktorá mohla otvorene burcovať čitateľov. Tá však nemohla vychádzať pravidelne a mala len malý rozsah. Jej tvorenie, tlačenie aj rozširovanie a čítanie bolo trestné. Hlavným vydavateľom ilegálnej tlače boli komunisti. Prvými ilegálnymi časopismi boli: **Pravda slovenskej mládeže**, **Mesačné správy**, **Hlas ľudu** (ústredný orgán Komunistickej strany). Neskôr vznikali ďalšie, napríklad ilegálna **Pravda**, **Útok**, **Slovenský partizán**,... Po odchode Slovákov do zahraničia po mníchovskom diktáte sa rozšírila aj tlač zahraničného odboja.

Obr. č. 28: Povstalecká ilegálna Pravda

Obr. č. 29: Úryvok z novín Pravda (1944)

Vyvrcholením protifašistického boja za druhej svetovej vojny bolo Slovenské národné povstanie (SNP) a jeho novinárstvo. Vyhlásené bolo dňa 29. augusta 1944 a trvalo do jari 1945, kedy bolo Slovensko postupne oslobodzované. Povstanie prispelo k obnoveniu demokratického zriadenia a uvoľnilo veľkú ľudovú revolučnú iniciatívu. V prvých dňoch povstania začali vychádzať noviny okresných a miestnych národných výborov, ktoré informovali občanov o situácii. Boli nimi napríklad *Útok*, *Naše správy*, *Národné noviny*, *Hlas národa*, *Vpred*, *Povstanie*, *Náš boj* a ďalšie. Vyhlásenie povstania znamenalo vpád nemeckých vojsk na Slovensko. Najväčší význam pre objasňovanie cieľov SNP mali predovšetkým už existujúce ústredné orgány politických strán: *Pravda* (KSS), *Čas* (Demokratická strana), *Bojovník* (Československá armáda), *Hlas ľudu* (Slovenská národná rada) a politická revue *Nové slovo*. Počas povstania vychádzala tiež tlač vydávaná partizánskymi jednotkami. Vznikla tiež *Zpravodajská agentúra Slovenska* (ZAS) 6. 9. 1944 v Banskej Bystrici, ktorá informovala o priebehu povstaleckých bojov, činnosti Národnej rady, politických cieľoch povstania, udalostiach v zahraničí, o organizovaní spravodajskej služby.

Charakteristickým rysom žurnalistiky na už oslobodenom území bolo, že začala vychádzať legálne. Vplyv mali najmä noviny komunistickej strany. Vznikali tiež periodiká nových orgánov, výborov či organizácií. Prvé legálne občianske noviny boli noviny *Pravda*. Začali vychádzať v oslobodených Michalovciach 7. januára 1945 s podtitulom *Orgán michalovského oblastného výboru Komunistickej strany Slovenska*. Prvé tri čísla vyšli v náklade 2500 výtlačkov na 4 stranách formátu A4, text bol sádzaný ručne a dva alebo tri stĺpce. Od 30. januára vychádzali v Košiciach a zmenili sa z týždenníka na dvojdenník, neskôr ako denník s podtitulom *Orgán Komunistickej strany Slovenska*. Vo februári sa začali tlačiť už na stredo európsky formát, už na sádzacích strojoch, no zatiaľ bez obrazového materiálu. Redakciu viedli postupne I. Roth,

J. Šafránek, J. Weiser, L. Linhart, M. Hepko. V apríli, kedy bola oslobodená Bratislava, začala Pravda vychádzať aj v tomto meste. Tu boli redaktormi J. Kostra, potom M. Meško, J. Horváth. neskôr vychádzala aj v Košiciach ako Východoslovenská pravda do roku 1952 a niekoľko mesiacov v Žiline ako Stredoslovenská pravda.

Ďalšími periodikami podobného charakteru boli **Národná obroda** s podtitulom Orgán Slovenskej národnej rady a **Hlas ľudu** ako orgán Národného frontu, ktoré boli založené vo februári 1945. V tom istom čase obnovila svoju činnosť aj Zpravodajská agentúra Slovenska. Veľkú zásluhu malo SNP aj na založení povojnového filmového novinárstva, konkrétne štáb Paľa Bielika. V rámci neho sa dohodlo vydávanie **Československej filmovej kroniky** a periodika **Týždeň vo filme**.

Národný front vytýčil v roku 1945 program spolupráce - Budovateľský program Gottwaldovej vlády. „*Hlavná revolučná zásada, že noviny a časopisy majú verejné poslanie, preto majú byť majetkom národa a nesmú sa znova stať predmetom zárobkového podnikania jednotlivcov alebo anonymných skupín*“. (Duhajová, Štefčák, 1993)¹³ Táto zásada, ktorá mala socialistický charakter, znamenala likvidáciu tlače, ktorá slúžila nacistom, znárodnenie papierní, tlačiarňí a vydavateľských podnikov, zbavenie novinárstva zradcov, presadenie plánovitého ovplyvňovania vydávania novín a časopisov. Po oslobodení zanikla ľudácka tlač i Slovenská tlačová agentúra. V tomto období sa tlač delila do troch skupín:

- tlač politických strán
- tlač spoločenských organizácií
- tlač štátnych orgánov

Podľa štatistických údajov roku 1947 vychádzalo na Slovensku 12 denníkov a 184 titulov ostatných periodík. Vo februári 1948 vychádzalo 232 periodík, z toho 129 v Bratislave. Ďalšie strediská boli v Martine, Žiline, Košiciach a Prešove. Príklady tlače politických strán po oslobodení:

Demokratická strana:

- týždenník Ozvena (1945 – 1948)
- dvojtýždenník Demokratickej golos (1945 – 1948)
- dvojdenník Demokratické hlasy (1945 – 1946)
- Národné noviny
- týždenník Čas v obrazoch

¹³ DUHAJOVÁ, ŠTEFČÁK, Dejiny slovenského novinárstva 1918-1948, 1993, str. 153

- týždenník Budovateľ (1945 – 1949)
- revue Nové prúdy (1945 – 1948)

Komunistická strana Slovenska:

- Pravda - ústredný tlačový orgán
- denník Východoslovenská pravda
- Hlas ľudu
- Deň, neskôr Deň pondelník
- Ľudový týždenník
- Roľnícke noviny
- Nové slovo

Strana práce:

- Hlas práce
- Československý východ (1946 – 1948)
- oblastný denník Cieľ - orgán žilinského Krajského výboru KSS

Strana slobody:

- Sloboda - jediné noviny strany, ústredný tlačový orgán

Tlač spoločenských a cirkevných organizácií predstavovala početnú a dosť významnú skupinu:

1. **Náboženská tlač:** Katolícke noviny, Duchovný pastier, Mládež a misie, Misionár,...
2. **Tlač odbojových organizácií:** Východoslovenský partizán, Hlas slobodných, Tribúna,...
3. **Odborové hnutia:** Práca a život, Slovenské hlasy, Práca mladých, Host' a my, Typografia,...
4. **Roľnícka tlač:** Roľnícky hlas, Roľnícky obzor, Slovenský roľník, Slovenský vinohradník,...
5. **Ženská tlač:** Živena, Dennica, Nová cesta, Slovenka,...
6. **Tlač pre mládež a deti:** Tribúna, Horehronie, Rozhľady, Nový duch, Slniečko, Zornička,...
7. **Tlač telovýchovy a športu:** Športový svet, Štart, Šport, Krásy Slovenska, Automoto,...
8. **Kultúrna a umelecká tlač:** Kultúrny život, Elán, Slovenské pohľady, Slovensko, Náš národ,...
9. **Humoristicko-satirická tlač:** Kocúr, Sršeň, Šibeničky, Šidlo, Slovenské krížovky a hádanky,...

Štátne orgány reprezentovali periodiká vydávané Slovenskou národnou radou a jej jednotlivými rezortmi. Boli to napríklad z tlače Slovenskej národnej rady: **Národná obroda**, **Nové slovo**, **Kultúrny život**. Ďalšími organizáciami, ktoré publikovali v tlači, boli napríklad Armádna tlač či tlač Okresných národných výborov. „*Uvedené skutočnosti nič nemenia na tom, že po oslobodení*

rodiaci sa demokratický politický systém zlikvidovala diktatúra komunistickej strany skrývajúca sa za diktatúru proletariátu. Komunistická strana si u nás prisvojila na vyše 40 rokov monopol politickej moci“. (Duhajová, Štefčák, 1993)¹⁴

6.9 SLOVENSKÉ NOVINÁRSTVO OD ROKU 1948 PO SÚČASNOSŤ

Po roku 1948 nastalo veľa zmien, ktoré poznačili vydavateľstvá a polygrafiu na Slovensku. Vtedy bolo na našom území len 20 vydavateľstiev. Najvýznamnejším bolo Vydavateľstvo Pravda, ktoré vydávalo 17 titulov. Koncom roku 1948 bolo zrušených 350 novín a časopisov strán, ktoré boli v druhej svetovej vojne porazené a skorumpované. Počet vychádzajúcich periodík bol 232. Všetka tlač bola organizovaná Komunistickou stranou. V roku 1954 vychádzalo 615 periodík, no rok nato ich bolo už „len“ 377, pretože veľa z nich, najmä podnikových, zaniklo. Nasledujúcich zhruba 50 rokov sa ich počet nejako prevratne nemenil: rok 1955 - 377 periodík, 1960 - 286, 1965 - 288, 1970 - 345, 1975 - 316, 1980 - 309, 1985 - 314 a roku 1989 - 326.

V roku 1953 vznikol Štátny tlačový dozor, neskôr nahradený Ústrednou publikačnou správou a predstavoval významnú rolu v novinárstve. Bol zameraný na štátnu a hospodársku ochranu, potom zmenený na politickú cenzúru. „Dňa 25. októbra 1966 prijalo Národné zhromaždenie nový tlačový zákon č. 81 Zb. O periodickej tlači a ostatných hromadných informačných prostriedkoch v tom zmysle, že cenzúra je neprípustná“.

(Tušer, 1995)¹⁵ V nasledujúcich rokoch sa novinárstvo vyvíjalo a zlepšovalo kvalitu aj zásluhou zmien v politickom a spoločenskom dianí. Vzrástol počet vydavateľov aj titulov, ktoré mali rôzne obsahové zameranie. Od roku 1968 boli na Slovensku 3 kraje a 37 okresov, čo bolo menej než pred desiatimi rokmi. Vychádzali stranické periodiká a tie, ktoré podliehali spoločenským organizáciám. Existovali podsystémy krajské, okresné a podniková tlač. Bol nutný systém registrácie periodickej tlače. Krajských denníkov bolo podľa počtu krajov a okresných novín podľa počtu okresov. Situácia v podnikovej tlači bola podobná. Pojem periodická tlač bol definovaný tlačovým zákonom. Na základe neho bola periodická tlač rozdelená na noviny a časopisy. Príbuzné sú aktuálnosťou, periodicitou a publicitou. Líšia sa obsahovým zameraním, frekvenciou, v akej vychádzajú, pomerom žánrov a spracovaním. Noviny vychádzali ako denníky (ústredné, krajské, mestské), novinové periodiká špecializované, okresné a podnikové. Časopisy sa delili na univerzálne, záujmové a profesionálne.

14 DUHAJOVÁ, ŠTEFČÁK, Dejiny slovenského novinárstva 1918-1948, 1993, str. 190

15 TUŠER, A., Typológia periodickej tlače I. Lokálna a regionálna tlač, 1995, str. 21

Po roku 1990 sa ustálil systém tlače trvajúci dodnes, ktorý je ťažko predstaviteľný. Vznikli dve základné skupiny: periodiká pre širokú verejnosť a periodiká určené špecifickej skupine. V roku 1990 začínajú vychádzať noviny Národná obroda, ktoré vydáva vláda SR. Noviny sa snažili nadviazať na Národnú obrodu. Zároveň bola v roku 1990 prijatá novela tlačového zákona, ktorá umožňuje vydávanie novín a časopisov súkromným osobám a organizáciám. Výsledkom tohto zákona počet a rozmanitosť periodík v nasledujúcich rokoch stúpal: 1990 - 492 periodík, 1991 - 533, 1992 - 697, 1993 - 753, 1994 - 787, 1995 - 871, 1996 - 940, 1998 - 1034 a v roku 2000 ich bolo 1155. V roku 1989 bolo na Slovensku 7 ústredných denníkov (Ľud, Pravda, Práca, Roľnícke noviny, Smena, Šport, ÚjSzo), 3 regionálne (Hlas ľudu, Východoslovenské noviny, Smer) a lokálne (Večer, Večerník). Od roku 1996 bolo na Slovensku 8 krajov a 79 okresov, čo pôsobilo na mediálne prostredie. Aj preto môžeme k roku 1997 sledovať zvýšenie počtov. Bolo 11 ústredných denníkov (Avízo, Hospodárske noviny, Národná obroda, Nový čas, Pravda, Práca, Roľnícke noviny, SME, Slovenská republika, Šport Niké, ÚjSzo), 4 regionálne (Hlas ľudu, LÚČ Východoslovenské noviny, Nonstop, Smer DNES) a 5 lokálnych (Korzo, Košický večer, Prešovský večerník, Večerník (BA), Večerník (BB)). Počet periodík naďalej rástol. Zároveň pribudli aj periodiká nového zamerania - erotické, inzertné, alternatívna, bezplatná tlač atď.

Z hľadiska tradičných printových médií sú už zmienené noviny a časopisy hlavným sprostredkovateľom na mediálnom trhu. Tieto dva druhy periodík sú diferencované podľa viacerých hľadísk. V súčasnosti na začiatku 21. storočia vládne v periodickej tlači transparentný a zrozumiteľný systém rozpoznateľný na základe typologických znakov.

Delenie periodickej tlače:

- 1. Podľa periodicity:** denníky, dvojdenníky, týždenníky, desaťdenníky, dvojtýždenníky, mesačníky, dvojmesačníky, štvrtročníky, občasníky, ktoré vychádzajú nepravidelne
- 2. Podľa územného usporiadania:** ústredné, regionálne a lokálne
- 3. Podľa obsahového zamerania (cieľová skupina):** periodiká pre širokú verejnosť a periodiká pre špecifické skupiny čitateľov. Ďalej na základe zoznamu periodickej tlače Ministerstva kultúry Slovenskej republiky delíme tieto dve skupiny obsahového zamerania na ďalšie podskupiny (Časopisy pre ženy, mužov a rodinu; Deti a mládež; Zdravie, životný štýl; Obchod, doprava, logistika; Spoločenské vedy a výskum; Zdravotníctvo atď).

Ústavný súd a Národná rada Slovenskej republiky vydali tlačový zákon: Zákon č. 167/2008 Z. z. o periodickej tlači, ktorý vymedzuje práva a povinnosti v súvislosti s periodickou tlačou na území Slovenska. K roku 2015 existuje na Slovensku približne viac ako 200 vydavateľstiev novín,

časopisov a kníh. Zamerala som sa na spoločnosti, ktoré vydávajú noviny a časopisy. Najväčšou z nich je spoločnosť Ringier Axel Springer Slovakia, a.s., Bratislava, ktorá vydáva denník Nový Čas, magazíny Nový Čas Bývanie, Nový Čas pre ženy, Eva, Madam Eva, Život, Auto Bild a Geo. Druhou najväčšou je Spoločnosť 7 Plus, s.r.o., Bratislava, tá je vydavateľom časopisov Plus 7 dní, Báječná žena, Emma, Šarm, Brejk, Zdravie, Dobré jedlo, Záhradkár, Pekné bývanie. Ďalšie, ktoré majú vyššie umiestnenie: Verlag Dashöfer, vydavateľstvo, s.r.o., Bratislava; Perfekt, a.s., Bratislava; Star Production, s.r.o., Bratislava; Orbis In, s.r.o., Bratislava; Petit Press, a.s., Bratislava a mnoho ďalších.

Od konca 20. storočia až po súčasnosť nemôžeme hovoriť o nejakej zásadnej politickej, kultúrnej či spoločenskej udalosti, ktorá by výraznejšie ovplyvnila vydávanie a tlač novín a časopisov na Slovensku. Prevažná väčšina kvalitných novín a časopisov je tu od polovice 20. storočia. Samozrejme, vždy nejaké zanikajú a vznikajú nové pre uspokojenie potrieb čo najširšej verejnosti. Skôr by sa dalo hovoriť o technickom pokroku, preniknutí nových technológií, médií a internetovej siete do takmer všetkých oblastí ľudského života. Podstatne menej ľudí si dnes prečíta dennú tlač, časopis, knihu či navštívi knižnicu. Na internete môžeme sledovať najnovšie informácie z domu i zo sveta aktualizované niekoľkokrát denne, sledovať rôzne blogy či diskusie podľa okruhu záujmov, dokonca si prečítať celý časopis či knihu. Ale vždy sa ešte nájde menšina ľudí, ktorí preferujú vytlačený text a vôňu papiera.

7. ŽENSKÁ TLAČ NA SLOVENSKU

Postavenie žien v spoločnosti, otázka rovnoprávnosti, vzdelávanie, emancipačné úsilie či volebné právo. Problematika často rozoberaná už od 19. storočia. Podiel na dosahovaní týchto cieľov mali ženské spolky a časopisy, ktoré zohrali významnú vzdelávaciu a komunikačnú rolu. V čase národného obrodovania, 4. augusta 1869, vznikol v Turčianskom Sv. Martine najstarší, dodnes pôsobiaci ženský spolok na Slovensku - **Živena**. Spolok zastrešoval hlavne vzdelávanie žien, zriaďovanie dievčenských škôl. Neskôr sa prezentoval aj aktivitami ako publicisticko-vydavateľská činnosť, propagácia a prezentácia slovenských žien, divadlo, spevokol, výšivky,...

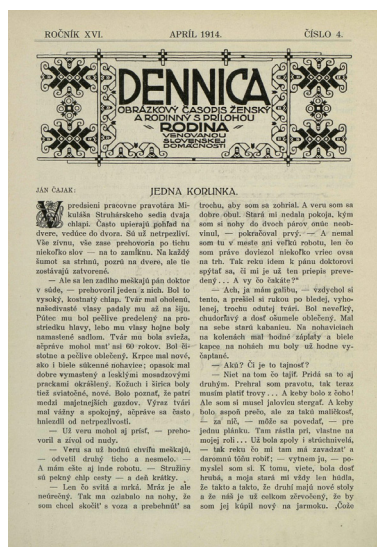
Dennica (1898 – 1908 a 1910 – 1914) s podtitulom *Ženský list pre poučenie a zábavu* bol prvým ženským časopisom na Slovensku. Od roku 1898 vychádzal raz mesačne v Ružomberku z tlače Karola Salvu a bol almanachom ženského spolku **Živena**. Jeho prvou dlhoročnou redaktorkou bola Terézia Vansová. Bola spisovateľkou a tiež podpredsedníčkou **Živeny**. Prvé číslo časopisu vyšlo na 16 stranách. Časopis mal striedmu grafickú úpravu, nenáročný obsah, text bol zalomený

do dvoch stĺpcov a občas sa vyskytli aj nejaké obrazové materiály. Bol orientovaný na čitateľky z ľudových vrstiev, ale i príslušníčky dedinskej inteligencie, ktorým mal pomáhať v každodennom živote. Obsahoval praktické rubriky ako varenie, recepty, šitie, rodina, hádanky, ale prinášal tiež úvodník, úvahy a literárne príspevky. Prispievateľmi boli čitatelia, mladí básnici (J. Jesenský, I. Krásko, M. Rázus a ďalší) i samotná autorka. Roku 1907 sa stáva spoluredaktorom, neskôr vydavateľom, František Votruba, ktorý doviedol tento ženský časopis na dobrú úroveň. V roku 1908 vychádzala Dennica v náklade až 6000 exemplárov mesačne.

Terézia Vansová redigovala aj jeden z ďalších časopisov, časopis *Slovenská žena*, ktorý vychádzal v rokoch 1920 – 1923.

Živena, orgán spolku slovenských žien Živeny, bola druhým priekopníkom vo vzdelávaní a boji za rovnoprávnosť žien. Vychádzala v Martine raz v mesiaci v rokoch 1910 – 1949. Viedla ho Elena Maróthy-Šoltéšová a Pavel Socháš. *Živena* obsahovala už aj ilustrácie a rubriky o domácnosti, zdravotníctve, záhradníctve, strany venované deťom, a podobne. Prinášala tiež ukážky zahraničnej literatúry. Časopis bol sústredený ženám dedinskej inteligencie, roľníckam, robotníckam.

Z ďalších, ktoré vychádzali, to bol mesačník *Gazdiná* (1925-1937) s podtitulom *Časopis kresťanských dievok a žien* a pražský časopis *List paní a dívek* (1924). Tento týždenník bol neskôr známy ako *Pražanka* či *Moravanka* (od roku 1925) a od roku 1930 vychádza v slovenskej mutácii pod názvom *Slovenka*. Od roku 1948 začala *Slovenka* vychádzať na Slovensku samostatne a predstavuje významný medzník v histórii ženskej tlače na Slovensku. Vtedy mala 24 strán a vychádzala v náklade 3000 kusov. V roku 1952 pribudli obrázky, od roku 1966 vychádza farebne a postupne pribúdala aj počet strán. Tento ženský týždenník vychádza dodnes.

Obr. č. 30: Prvý ženský časopis

Obr. č. 31: Živena

Obr. č. 32: Slovenka (1934)

Medzi časopisy zaoberajúce sa módou patrili:

- **Mariena** (1949) - prvý slovenský módný mesačník
- **Móda a textil** (1951), neskôr pod názvom Naša móda, od roku 1968 už iba **Móda**

Ďalšie časopisy: Berátnö (Priateľka, 1969), Dorka (1966), Dievča (1972), Línie (1968), Eva (1969).

Zmena politického systému v roku 1989 priniesla aj zmenu v periodickej tlači. Na trh prišli vydavateľstvá Spoločnosť 7 Plus, Ringier Slovakia a.s. a distribútor Mediaprint - KAPA. Väčší priestor sa dostal aj ženskej tlači. V roku 1989 bolo na Slovensku 8 časopisov pre ženy, v roku 1994 ich bolo 16 a stále pribúdali. Vedúce postavenie patrilo Slovenke s nákladom 220 000 výtlačkov. V roku 2000 vznikol lifestylový mesačník EMMA, ktorý sa rýchlo stal konkurentom Evy. V roku 2003 pribudoli týždenníky Šarm a Nový Čas pre ženy. V roku 2004 prišiel na trh týždenník Báječná žena a v roku 2006 začal vychádzať denník SME s prílohou SME ženy.

K roku 2015 je na Slovensku podľa zoznamu periodickej tlače Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v žánri 12/ Žena, Móda, Životný štýl 20 registrovaných periodík vydávaných na Slovensku a distribuované je veľké množstvo zahraničnej tlače ženského zamerania. Tieto periodiká by sme dnes mohli inak pomenovať aj ako lifestylové magazíny.

8. LIFESTYLOVÉ MAGAZÍNY

8.1 LIFESTYLE

„V podmienkach neskoršej modernity nielenže nasledujeme lifestyle, ale v určitom zmysle sme k tomu prinútení, nemáme na výber.“ (Giddens, 1991)¹⁶

Fenomén životného štýlu, lifestylu, má prvenstvo v oblasti utvárania osobnej identity. Lifestyle je podľa Giddensa definovaný ako jednotný súbor praktík, ktorý človek prijíma za svoje, lebo uspokojujú jeho potreby a poskytujú model určitého typu osobnej identity. Životný štýl je teda rutinné vykonávanie činností či zvykov, ktoré sa v každodennom živote prejavujú napríklad v oblasti obliekania, vizáže, trávenia voľného času, stravovania, vo vzťahoch, presvedčeniach, v spôsoboch jednania. Výsledky týchto zvykov utvárajú osobnosť človeka nielen navonok ale, i vo vnútri. Životný štýl je ovplyvňovaný faktormi vonkajšími (životné podmienky, priestor,

¹⁶ GIDDENS, A.: Modernity and Self-Identity, 1991, str. 81 (preklad autorka)

ľudia, objektívne danosti,...) a vnútornými (ľudské potreby, hodnoty, schopnosti, postoje,...).

8.2 LIFESTYLOVÉ ČASOPISY

Lifestylové časopisy sa od novín a časopisov odlišujú hlavne cieleným zameraním na užšiu skupinu čitateľov. Charakteristické je pre nich, že nevychádzajú často, majú vyššiu cenu ako denná tlač, často menší formát, väčší počet strán, kvalitnejší papier a hlavne lepšiu grafickú úpravu. Tieto magazíny vychádzajú zväčša raz za týždeň, mesiac či dva mesiace alebo nepravidelne. Cieľom lifestylových časopisov je rozširovať kultúrny obzor, nadčasové prinášanie príbehov, zaujímavostí, tipov, ktoré nemusia mať súvis výlučne s každodenným životom. Celé to podávajú pútavým spôsobom a chcú motivovať človeka k zmene či úprave životného štýlu, snažia sa udávať módné trendy, kedy sa zameriavajú najmä na materiálne hodnoty života (oblečenie, kozmetika, jedlo, produkty pre zdravie a krásu,...) a robia z nich viac žiadúce, než v skutočnosti sú. Redaktori sa snažia poskytovať vždy nové nápady a inšpirácie o rôznych tovaroch, službách, ktoré spotrebiteľom pomáhajú žiť život, po akom túžia. To všetko sa koná prostredníctvom reklamy, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou nielen lifestylových magazínov. Reklama sa stala akýmsi propagátorom, bez ktorého by časopisy už nemohli existovať. Deje sa tak nielen pomocou printovej reklamy v časopisoch, ale aj prostredníctvom rôznych, hlavne kozmetických darčiekov, ktoré získava zákazník s kúpou časopisu. Jedná sa hlavne o časopisy zamerané na ženskú populáciu.

Lifestylové časopisy sú skupinou tlače, u ktorej nemôžeme jednoznačne určiť ich vznik konkrétnym rokom či titulom nejakého časopisu. Zhruba od 19. storočia tu vždy boli časopisy ženské, mužské, rodinné a iné, ktoré sa zaoberali témami podobnými témam v dnešných časopisoch pomenovaných ako lifestylové. Skôr to bola doba, mediálny rozvoj a konzumný spôsob života, ktoré podmienili ustálenie pomenovania pre skupinu časopisov.

8.3 DELENIE, OBSAH A FORMA LIFESTYLOVÝCH ČASOPISOV

Lifestylové časopisy delíme na univerzálne, tzv. unisex časopisy vhodné pre ženy i mužov a špecializované, ktoré sa zaoberajú konkrétnou oblasťou záujmov či sa zameriavajú na cieľovú skupinu čitateľov. Môžu byť rozdelené na: ženské, mužské, teenagerské.

Kasarda uvádza, že jazyk časopisu životného štýlu určeného čitateľkám sa dá najlepšie charakterizovať ako jazyk „kamarátky“. Teda časopis sa prihovára, radí, „šepká“, odhaľuje. V prípade mužských časopisov ide neraz o jazyk „správnych chlapov na love (tigra, autá, ženy,...)“.

Výber tém zodpovedá tomu, čo sa dá charakterizovať ako módný trend, novinky z oblasti spotreby, aktívne trávenie voľného času alebo iné oblasti, na ktoré sa časopis špecifikuje. Úlohou je nielen poskytnúť informácie, ale aj inšpirovať, vyvolávať emócie, príjemný pocit a podať článok čo najpútavejším spôsobom.

„Žánrovo využívajú periodiká životného štýlu v prvom rade beletrizované žánre ako reportáž, beletrizované rozprávania a príbeh. Z vecných žánrov sa tu nachádza minimum spravodajstvu podobných zaujímavostí a skôr produktívnych informácií, za čo nové sa dajú utrátiť peniaze. Neraz tieto časopisy dopĺňajú životopisné príbehy a fabulované story“. (Tušer a kol. 2010)¹⁷

U časopisov je dôležitý celkový design a grafická úprava. Pre lifestyle časopisy je identická výraznejšia, voľnejšia, niekedy až extravagantná grafická úprava. Hlavnú úlohu zohráva titulok, ktorý má čitateľa zaujať a pritiahnúť jeho pozornosť. Titulok je spojovateľom medzi redakciou a čitateľom, vyjadruje hlavnú myšlienku, pri ktorej berie do ohľadu spracovanú tému, jej žáner i grafickú podobu. Časopisy životného štýlu používajú väčšinou emotívne a metaforicky písané titulky, kde sú využívané verzálky, mínusky i kapitálky. Zalamovanie textu je tiež voľnejšie, vyzývavejšie, no malo by byť estetické a vkusné, pretože táto skupina časopisov je orientovaná na náročnejšieho klienta, než napríklad bulvár či noviny. Preto by mali vo výsledku vyvolávať pocit kvality. Typická je práca s kvalitnou fotografiou. Lifestyle časopisy patria k výkladným skriniam módnej fotografie, ktoré dopĺňa tiež umelecká a reportážna fotografia. Fotografie sú prevažne emocionálne zamerané a štýlovo sa s grafikou dopĺňajú a podporujú.

Na slovenskom mediálnom trhu lifestyle časopisov nájdeme časopisy veľmi úzko špecializované na určitú vyhradenú skupinu užívateľov. Neobjavuje sa žiaden magazín životného štýlu, ktorý by si mohol prečítať napríklad každý člen rodiny, ktorá nemá vyhranený štýl života či záujmov. Buď sú to magazíny určené prednostne ženám alebo mužom, kde sa občas objaví niečo so zameraním unisex, alebo tie, ktoré sa venujú nejakej oblasti záujmu, napríklad bývaniu, záhrade, gastronómii, autám, nejakému športu či koníčku. Najväčšiu ponuku titulov nájdeme u ženských a mužských magazínov.

¹⁷ TUŠER, A. a kol., Praktikum mediálnej tvorby 1. vyd., 2010, str. 82

9. PRIESKUM VYBRANÝCH MAGAZÍNŮV

Pre prieskum v rámci mojej bakalárskej práce som si vybrala tri ženské lifestylové magazíny. Dva slovenské, z dvoch rozličných vydavateľstiev, ktoré sú medzi ženami načítanejšie a najobľúbenejšie na Slovensku - EVA a EMMA. A jeden zahraničný, francúzsky magazín ELLE, ktorý je v českom jazyku distribuovaný aj na Slovensko a má pomerne veľkú obľubu.

9.1 EVA

Základné informácie o magazíne:

Názov: EVA

Podtitul: Hriešne dobrá

Šéfredaktor: Katarína Patvarošová

Čitateľnosť: 6.8 %

Cena: 2,60 €

Formát: 215x290

Počet strán: 180-200

Papier: obálka 170g/m² O.N.
vnútorné strany 70g/m² MWC mat.

Vydavateľ: Ringier Axel Springer Slovakia, a.s., Bratislava

Tlač: Slovenska Grafia a.s., Bratislava

Obr. č. 33: Magazín Eva; 1/2015

O MAGAZÍNE EVA

Magazín Eva s podtitulom Hriešne dobrá môžeme v súčasnosti zaradiť nielen medzi klasické ženské časopisy, ale za viac ako 40 rokov svojho vývoja nadobudol tento magazín status „lifestylový magazín“. Vznikol 1. 1. 1969 a bol vydávaný v Prahe. Od roku 1991 ho vydáva spoločnosť Ringier Axel Springer Slovakia, a.s. v Bratislave, ktorá časopis Eva predstavuje takto: „EVA je najčítanejší lifestylový časopis pre ženy. Je originálnym sprievodcom všetkými otázkami o štýle, krásy, móde, láske, sexe, kariére a zdraví. Určený pre dynamické a moderné ženy so snahou o seba-realizáciu. Hľadajú návody ako riešiť kariéru, vzťahy s mužmi a kamoškami. Zaujímajú sa o seba, investujú do seba a sledujú aktuálne trendy v móde, kozmetike a celkovo životný štýl. Voľný čas trávia v kruhu priateľov, rekreačne športujú.“¹⁸

¹⁸ <http://www.ringieraxelspringer.sk/o-firme>

Je síce pravdou, že v súčasnosti je magazín EMMA čítanejší, ale čitateľnosť Evy je vždy približne podobná, niekedy vyššia, niekedy nižšia. Okrem magazínu Eva vychádza od roku 2009 publikácia Madam Eva, ktorej prvé číslo bolo súčasťou Evy. Dôvodom vzniku bola neexistencia časopisu, ktorý by bol zameraný na zrelé ženy, ktoré majú rozdielnu úroveň života, nákupné správanie, pohľad na život a podobne. Cieľovou skupinou mesačníka Madam Eva sú teda ženy nad 35 rokov. Má menší formát než Eva, matnú obálku, tlmenejšie farby a zobrazené osobnosti sú vo veku čitateľiek. Má približne rovnaký počet strán, ale o čosi vyššiu cenu ako Eva (2,70€). V roku 2006 vznikla v redakcii Evy aj mužská verzia, a to magazín Adam s podtitulom Všetko o svete mužov, ktorý vychádza každé tri mesiace. Neoddeliteľnou súčasťou dnešnej doby je prezentácia magazínu vo virtuálnom svete webu. Magazín má svoju webovú stránku www.eva.sk. Dá sa tu objednať predplatné v printovej podobe, či pozrieť archív predošlých titulných strán od roku 2012. Nájde sa tu aj rôzne novinárske príspevky v sekciách: Móda, Lifestyle, Ludia, Vzťahy a sex. Časopis Eva má svoju stránku aj na najnavštevovanejšej sociálnej sieti Facebook.com, kde ju nájdeme pod názvom EVA - Hriešne dobrá, kde má vyše 24 000 fanúšikov.

Magazín Eva prešiel počas dlhoročnej tradície vývojom a rôznymi zmenami. Spočiatku bola koncepcia časopisu zameraná na účesy. Bol jednoduchý a mal 32 strán formátu A3. V 70tych rokoch už vychádza so všeobecným zameraním a podtitulom „Časopis o pestovaní krásy modernej ženy“. Už vtedy sa zameriaval na módu, krásu či vzťahy. Magazín sa postupne profiloval a dnes mesačník Eva vychádza vo formáte 215x290 mm s podtitulom a zároveň sloganom „Hriešne dobrá“. V názve časopisu je biblický odkaz na Evu ako prvú ženu na svete. Slová podtitulu odkazujú na obsah, ktorý by mal byť kvalitný až hriešne dobrý.

Časopis sa zaoberá všetkými témami o životnom štýle. Je to magazín pre ženy vo veku 18 – 35 rokov, ktoré vnímajú svoje ženstvo, kariéru, zakladajú si na dobrom spoločenskom postavení, zaujímajú sa o lásku, módu, zdravie, kozmetiku, varenie. Sú otvorené aktuálnym trendom životného štýlu. Rady cestujú a sledujú šoubiznis. Šéfredaktorkou je od roku 1993 Katarína Patvarošová. Magazín pracuje s internými i externými prispievateľmi, na jeho stránkach nájdeme fotografie známych slovenských fotografov. Priestor na prezentáciu sa dostáva aj najlepším slovenským a českým dizajnérom. Ženský časopis Eva je priekopníkom medzi magazínmi nielen svojím dlhoročným pôsobením a čítanosťou, ale aj tým, že z času na čas sa na titulných stranách objavujú len mladé a krásne ženy vo veku čitateľiek, ale aj príťažliví muži. Napríklad vo februári 2013 to bol futbalista David Beckham. Vzhľadom na to, že vychádza každý mesiac, má široký okruh tém naplnených hodnotným obsahom. Nájde sa tu aj články so známymi osobnosťami, no vždy je to na serióznej úrovni, kedy redaktorom nejde o „pikošky“ zo života

známej osobnosti, ale o osobný postoj a vyjadrenie sa k danej tématike.

REKLAMA

Reklame je v časopise venovaný veľký priestor, kde majú svoj podiel aj domáce značky. Zastúpenie reklamy v skúmanom výtlačku magazínu predstavuje 53 strán zo 196, čo je 27 %, čiže viac ako jedna štvrtina. V tomto percentuálnom zastúpení nie je zahrnutý podiel inzerovaných produktov, ktoré ponúka či inak prezentuje magazín vo vlastnej inzercii. Jedná sa o inzerciu rôznych výrobkov a noviniek kozmetiky, parfumov či šperkov, ktorým je venovaný oveľa väčší priestor než v EMME, čo je podľa mňa celkom škoda. Robí to časopis príliš komerčným, narúša obsah, plynulú čitateľnosť a ubera priestor iným, zaujímavejším častiam, napríklad módnemu editoriálu. Prezentované sú drahé značky, ale aj tie cenovo prístupné pre priemernú ženu (H&M, F&F, Nivea, Dove, Mixa, Avon,...). Všimla som si, že uverejňované najpopulárnejšie značky publikujú svoju inzerciu v danom mesiaci v Eve rovnako ako aj v magazíne EMMA, niekedy dokonca umiestnenú v rovnakej lokácii, napríklad na zadnej strane. Aj v tomto prípade môžeme sledovať už spomínanú konkurenciu týchto dvoch magazínov, čo si zrejme uvedomujú aj inzerenti, aj redakcia.

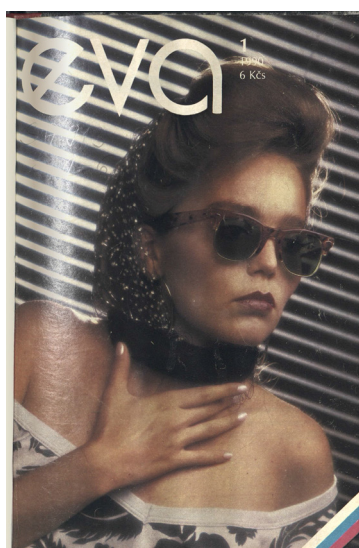
OBÁLKA

Obálku magazínu na titulnej strane tvorí vždy fotografia osobnosti, ktorá je kvalitne nafotená a primerane vyretušovaná. Na fotografii je väčšinou žena, krásna a atraktívna, vo veku čitateľiek. Ďalším výrazným prvkom na obálke je názov časopisu, ktorý je umiestnený v ľavej hornej časti a zaberá na šírku asi polovicu strany. Magazín Eva používa v názve mínusky tučnejšieho rezu písmového fonu. Tenší ťah v písmene V je v hornej časti akoby vyhryznutý. Nastávajú prípady, kedy sa titulná fotografia prekrýva s názvom, ale charakteristické písmená sú postačujúce na rozpoznanie názvu magazínu. Podtitul časopisu je umiestnený na názvom, písaný verzálkami tenkého rezu písma, čo vytvára príjemný kontrast s hlavným názvom. Hlavný titulok na prednej strane zväčša patrí hlavnej osobnosti čísla. Niekoľko ďalších titulkov upozorňuje na témy, ktoré nájdeme vo vnútri. Sú rozmiestnené po stranách fotografie a pôsobia neutrálne. Písané sú verzálkami i mínuskami, vždy v kontraste tenkého a hrubého ťahu, s využitím maximálne troch písmových fontov. V pravom hornom rohu je časové zaradenie čísla, cena v eurách a odkaz na web. Od siedmeho čísla ročníka 2014 používa magazín Eva akoby odchýlený pravý horný roh, kde je situovaný odkaz na internetovú stránku. Čiarový kód s logom spoločnosti je vždy umiestnený v pravom dolnom rohu na výšku alebo šírku. Pre písmo titulnej strany Evy je charakteristické používanie čiernej a bielej farby, respektíve kombinácia jednej z nich s inou, výraznejšou farbou, ktorá sa objavuje v celom čísle. Titulné strany magazínu Eva sú narozdiel

od EMMY usporiadanejšie, kludnejšie a pôsobia jednotným uceleným dojomom. To pridáva na úrovni obálky, ktorá sa v priebehu rokov postupne dostáva na úroveň magazínu ELLE či iných zahraničných magazínov. Zadná ako aj vnútorné strany obálky sú vyčlenené pre reklamu.

Obr. č. 34: Obálka Eva (1987)

Obr. č. 35: Obálka Eva (1990)

Obr. č. 36: Obálka Eva (2009)

OBSAH A TÉMY

Vo vnútri magazínu nájdeme obsah hneď na prvej strane, ktorý je rozdelený na dve po sebe nasledujúce strany. Obsah je prehľadný, jasne vyznačený a delený na pravidelné kategórie, pri ktorých sú uvedené titulky rubriek momentálneho čísla so stručnou anotáciou článku a výrazným číslom strany. Obsah dopĺňajú obrazové ukážky s číslom strany, sú súmerne usporiadané v časti strany oproti obsahu.

Po párstranovej inzercii nasleduje editoriál s príhovorom čitateľkám, tipy redaktora na „favoritov“ v magazíne a pomerne rozsiahla tiráž s technickými informáciami magazínu. Témy, ktorým sa magazín venuje pravidelne (v rámci nich sú nepravidelné rubriky):

• My & Muži & Vzťahy •

Hlavná kategória, ktorá sa tematicky venuje problematike vzťahov mužov a žien. Venujú sa im rubriky: Eva vzťahy, Eva muži, Eva lifestyle, Eva zaujímavosti, Eva SOS,...

• Ľudia •

Čitateľkám sú venované rozhovory so známymi osobnosťami alebo ich profily, ktoré nájdeme v rubrikách: Eva exkluzívne, Eva rozhovor, Eva tvár z titulky,...

• Lifestyle •

V rámci tejto sekcie nájdeme články zaoberajúce sa materiálными aj nemateriálnymi zložkami

životného štýlu v rubrikách: Eva vôňa roka, Eva umenie, Eva štýl, Eva lifestyle, Eva kulinária, Eva cestovanie, Eva ľudia a bývanie, Eva techno,...

• **Krása & Zdravie** •

Magazín tu prezentuje širokú škálu produktov pre krásu, ale aj pre zdravie. Radí čitateľkám, ako upraviť vlasy, urobiť efektívne líčenie či skrásliť svoje telo, čo prezentuje aj fotografiami so žiadaným výsledkom. Všetko to nájdeme v rubrikách: Eva beauty, Eva krása, Eva na vlastnej koži, Eva wellness, Eva ikony radia, Eva zdravie,...

• **Móda** •

Predstavuje najnovšie módné trendy, tipy. Módnemu editoriálu nie je vymedzený veľký priestor. Je to priemerne len 5 - 6 strán, kde je prezentovaná len jedna osobnosť, značka či kolekcia. Zato väčšia pozornosť sa dostáva stranám, kde sú na určitú tému, udalosť, predstavené rôzne outfity, šperky či kúsky oblečenia s doplnkami, prezentovanými formou koláže, často bez postavy človeka. Nájdeme tu aj outfity pre mužov. Na túto tému sú zamerané rubriky: Eva štýl, Eva trend, Eva móda, Eva toplist, Eva hviezdy, Eva fenomén,...

• **V každom čísle** •

Prináša novinky z kultúrnej, filmovej a hudobnej scény, najnovšie knihy, tipy na kultúrne a umelecké podujatia či reštaurácie a tiež horoskopy. Magazín to prezentuje v rubrikách: Eva news, Eva kultúra, Eva tarot a pod.

• **Vaše obľúbené** •

Nachádzajú sa tu rubriky Eva zakázané ovocie, Eva srdcové záležitosti, Eva objavy. Otvorene sa tu rozoberá problematika sexu.

NAVIGÁCIA

Číslovanie magazínu sa začína titulnou stranou. Je umiestnené spolu s názvom časopisu vo vonkajšom dolnom rohu strany. Nenachádza sa úplne na všetkých stranách, občas je jeho čitateľnosť obtiažna. Označenie rubriky je vždy na ľavej strane dvojstrany v ľavom hornom rohu. Chlebový text v časopise je písaný pätkovým fontom vo veľkosti určenej na čítanie dlhších textov, je bez problémov čitateľný. V článkoch kratších, kde sa jedná o nejaké popisy, tipy, rady, používa bezpätkový font. Problém nastáva, keď je serifové písmo použité na tmavom podklade v bielom prevedení. Tenšie ťahy tieňovaného písmového fontu zanikajú a sťažujú plynulé čítanie. Text je delený do dvoch stĺpcov, dlhšie texty sú len zriedka prerušované fotkami. Titulky článkov sú niekedy väčšie, niekedy menšie, kombinované z dvoch rôznych fontov, veľkostí, verzálok aj mínusok, prípadne ich farebnou kombináciou. Podobne ako predná strana, zvyčajne sa tu vyskytuje čierna a biela farba, občas je použitá farba z obálky. Titulky pôsobia menej nápadne a spolu s textami tvoria jeden celok. Medzitulky a citácia častí textu sú písané kurzívou, všade v rovnakom

fonte. Celková orientácia v magazíne Eva je dobrá. Spočiatku mi vadilo, že jednotlivé rubriky v rámci nejakej témy nenasledujú za sebou, ale sa v časopise rôzne striedajú s inými rubrikami z iných tém. Ale ak je žena pravidelnou čitatelkou, tak je už, myslím, na tento systém zvyknutá a orientovaná.

Obr. č. 37: Dvojstrana magazínu Eva

JAZYK

Jazyk magazínu Eva je prispôsobený veku cieľovej skupiny čitateľiek. Texty sú pútavé a ľahko čitateľné, no nedajú sa jednoznačne zaradiť do jedného konkrétneho žánru. V texte, ktorý má charakter rozprávania, nájdeme prvky úvahy, dejovosť, pri opise vzťahov môžeme cítiť subjektívnu štylizáciu autora článku, v kategóriách, kde je potrebná emocionálnosť, nájdeme prvky umeleckého či rečníckeho štýlu. Uplatňuje sa široké využitie jazykových prostriedkov, rozkazovacích viet či rečníckych otázok.

9.2 EMMA

Základné informácie o magazíne:

Názov: EMMA
 Podtitul: Dôverný rozhovor o kráse, móde, kariére, vzťahoch
 Šéfredaktor: Mgr. Eva Blahútová
 Čitateľnosť: 9,3 %
 Cena: 2,50 €
 Formát: 215x290
 Počet strán: 150-206
 Papier: obálka 170g/m² O.N.
 vnútorné strany 70g/m² MWC mat.
 Vydavateľ: Spoločnosť 7 PLUS
 Tlač: NEOGRAFIA a.s., Martin

Obr. č. 38: Magazín EMMA; 1/2015

O MAGAZÍNE EMMA

EMMA s podtitulom Dôverný rozhovor o kráse, móde, kariére, vzťahoch je dámsky lifestylový magazín, ktorý začal na Slovensku vychádzať 30. októbra 2000. Je to mesačník, ktorý hneď po prvom roku existencie sa svojou čitateľnosťou vyrovnal magazínu Eva a stal sa jej silnou konkurenciou. EMMA patrí pod vydavateľský dom Spoločnosť 7 PLUS, ktorá je najväčším slovenským vydavateľom. V súčasnosti má čitateľnosť 9,3 %, čo je spomedzi ženských časopisov najviac.

Spoločnosť 7 PLUS výstižne charakterizuje svoj časopis ako:

„Exkluzívny dámsky magazín o všetkom, čo moderná žena chce a potrebuje pre život. Informuje o moderných trendoch a novinkách v obliekaní, kozmetike i životnom štýle. Prináša množstvo praktických rád, trikov a tipov. Odľahčeným spôsobom sa venuje témam, akými sú medziludzské vzťahy, láska, sex a kariéra. Nezabúda ani na záľuby žien, ako šport, cestovanie, kultúra, varenie a starostlivosť o domácnosť.“¹⁹

¹⁹ <http://www.7plus.sk/7plus/o-spolocnosti/> - oficiálna web stránka spoločnosti

Okrem hlavného magazínu EMMA vychádza v septembri a apríli aj osobitne predajné jarné a jesenné vydanie EMMA Shopping. Čitateľky tu nájdú najnovšie módné trendy, rady na outfity na rôzne príležitosti či rôzne typy postavy. Ďalej vo februári vydavateľstvo vydáva publikáciu EMMA Svadba, kde čitateľky nájdú tipy na svadobné šaty, svadobné príbehy čitateľiek či informácie o svadobnej výzdobe, obrúčkach a podobne.

V modernej dobe internetu magazínu nestačí byť prezentovaný len v printovej podobe, preto sa EMMA efektívne prezentuje aj na internete na jej oficiálnej stránke www.emma.sk. Dá sa tu prelistovať zopár prvých stránok aktuálneho čísla, ktoré sa tu dá, samozrejme, objednať v tlačenej či elektronickej podobe. Tiež sa tu nachádzajú novinárske príspevky zo starších čísel magazínov. Magazín EMMA má svoju stránku aj na sociálnej sieti Facebook.com pod názvom EMMA magazine, kde má vyše 43 000 fanúšikov, čo je takmer ešte raz toľko, ako má magazín Eva. Napriek širokému okruhu publicity má časopis ťažisko predaja a čitateľnosti v printovej podobe.

Cieľovou skupinou sú ženy vo veku 18 – 35 rokov, aj keď asi 83% čitateľiek je vo veku 14 – 49 rokov. Ide o ženy, ktoré prahnú po stálych informáciach o móde, kozmetike, túhe po poznaní vedieť, ako sa udržiavať krásnou, zdravou a sviežou v každom veku. EMMA sa pomáha ženám vyrovnáť s rôznymi životnými udalosťami, rozchodmi, vyvaruje, ako nerobiť chyby v partnerských, medziľudských i pracovných vzťahoch. Zameranie na cieľovú skupinu mladých atraktívnych žien predstavujú i titulné strany časopisu, na ktorých sa objavujú slovenské i zahraničné krásne mladé speváčky, modelky a herečky. Mladá čitateľská základňa znamená pre periodikum silnú potencionálnu skupinu budúcich čitateľiek. Veľké plus pridáva magazínu jeho nebulvárne obsahové zameranie. Vzhľadom na mesačnú periodicitu má magazín pomerne široký rozsah. Počet strán nie je stabilný, pohybuje sa v rozmedzí od 150 do 206 strán na jedno vydanie. Celý rozsah vyplní výlučne redakčná novinárska tvorba.

REKLAMA

Významný podiel má v magazíne EMMA aj reklama. Medzi najčastejších inzerentov v časopise patria výrobcovia luxusných, ale aj tých prístupnejších značiek produktov, oblečenia, kozmetiky, klenotov, elektroniky, automobilov,... Nájdeme aj rôzne reklamy na produkty podporujúce chudnutie či inzerciu kliník plastickej chirurgie. Rozsah inzerovaných produktov je podstatne nižší než v magazíne Eva. Na skúmanej vzorke to bolo 48 z 204 strán magazínu, čo je približne 23% podiel reklamy.

OBÁLKA

Ženský magazín EMMA vychádza vo veľkostne prijateľnom formáte, 215x290 mm, čo je približne formát A4. Obálka je z tvrdšieho lesklého papiera, čo v čitateľkách vyvoláva dojem luxusu. Vnútorne strany sú vytlačené na kvalitnejšom matnom papieri. Časopis je vytlačený plnofarebným rotačným ofsetom s výnimkou laminovanej obálky, do ktorej sú strany vkladané lepenou väzbou. Tento časopis sa dizajnom obálky veľmi nelíši od ostatných magazínov svojej kategórie. No úroveň obálky, vzhľadom na grafické spracovanie, je o čosi nižšia ako u magazínu Eva.

Centrom pozornosti je na obálke fotografia známej osobnosti, prevažne zo slovenskej scény, ktorá sa objaví v niektorom z článkov v časopise či v módnom editoriáli. Fotografia je zásadne farebná a objavuje sa na nej žena, ktorá pôsobí sebavedomo, mlado, atraktívne, zvodne. V hornej časti časopisu dominuje názov EMMA natiahnutý na celú šírku strany. Písmená názvu tvorí jednoduchý úzky a vysoký bezpätkový písmový font. Najčastejšie využíva magazín v názve bielu farbu, okrem nej sú to ďalšie rôzne farebné odtiene. Názov magazínu sa často v niektorej časti prekrýva s fotografiou, ale vždy tak, že je ľahko identifikovateľný. V ľavom hornom rohu je umiestnený podtitul „Dôverný rozhovor / Dôverne o kráse, móde, kariére, vzťahoch“, v tiráži ho nájdeme v plnom znení. V pravom hornom rohu je časové zaradenie vydania a cena v eurách. Na zvyšnej časti obálky sú umiestnené titulky, ktoré vypichujú najzaujímavejší obsah čísla. Sú rozmiestnené s ohľadom na fotografiu, písané serifovým i bezpätkovým písmom, tučným i tenkým rezom, verzálky prevažujú. Prevažne sa kombinujú len dve písmové rodiny. Na prvý pohľad pôsobia tieto titulky chaoticky, ale zmierňuje to ich jednoduché farebné prevedenie ladené k fotografii. Ďalej je na titulnej strane umiestnený čiarový kód s logom spoločnosti a odkaz na webovú stránku, ktoré nemajú svoje vymedzené miesto, ako je tomu napr. v magazíne Eva. Celá zadná strana je venovaná reklame a ide o najlukratívnejšiu reklamnú časť magazínu.

Obr. č. 39: Obálka EMMA (2001)

Obr. č. 40: Obálka EMMA (2010)

Obr. č. 41: Obálka EMMA (2013)

OBSAH A TÉMY

Magazín sa vo vnútri začína stranami s reklamou, po ktorých nasleduje obsah. Ten je na jednej dvojstrane alebo rozdelený na dve dvojstrany idúce za sebou. S tým, že na jednej strane z dvojstrany je umiestnená opäť inzercia. Obsah je rozdelený na jednotlivé sekcie, témy, ktoré sú stále a v rámci nich sú rôzne rubriky. Vypísané sú vždy 3 - 4 titulky najpútavejších rubriek s krátkou anotáciou a číslom strany. Oproti magazínu Eva je obsah zreteľnejší, použité sú pri písme dve farby, čím je potlačená monotónnosť. Obrázkový materiál v tejto časti je usporiadaný kolážovou formou. Nasleduje editoriál, kde je vľavo umiestnená tiráž s informáciami o magazíne, jeho logo a logo spoločnosti. Jednotlivé témy, ktorým sa časopis pravidelne venuje:

- Krása •

Prezentuje nové trendy, triky, tipy, predstavuje produkty na starostlivosť o celé telo, rady o starostlivosť o pleť, vlasy, líčenie,...

- Móda •

Sústredí sa na módne tipy, novinky, rady, ako sa obliecť na istú príležitosť. EMMA venuje každý mesiac priemerne 15 – 16 strán módnym editoriálom, čo je niekoľkonásobne viac ako v magazíne Eva. Módnymi editoriálmi sú z vlastnej produkcie kvalitatívne na úrovni porovnateľnej so svetovými módnymi periodikami. Móda v nich je sofistikovaná, kladie dôraz na prostredie, ale i na líčenie a účesy. Hlavným fotografom magazínu je Branislav Šimončík a často spolupracuje so štylistom a redaktorom EMMY, Lukášom Kimličkom. Ostatné ilustračné fotografie čerpá magazín z fotobanky Profimedia.

- Ona & on •

Téma, ktorá sa zaoberá vzťahmi každého typu a skutočnými príbehmi. So sekciou „móda“ majú rovnaký priestor. Do tejto sekcie patria rubriky: Emma od nás pre vás, Emma vzťahy, Emma psycho, Emma diagnóza, Emma názor, Emma fenomén a ďalšie.

- Známe tváre •

Tejto téme je venovaný najmenší priestor. Zameriava sa na tváre slovenského i svetového šoubiznisu. Články sú písané formou rozhovoru a prinášajú pikošky zo života osobností. Spadajú tu rubriky: Emma rozhovor, Emma priznanie, Emma tvár z titulky, Emma exkluzívne, Emma portrét, Emma šoubiz a podobne.

- Zdravie •

Články plné nových receptov na zdravé jedlá, zdravý životný štýl. Patria tu rubriky: Emma zdravie, Emma životný štýl mix, Emma diéta atď.

- Kariéra a cestovanie •

Prezentuje lákavé cestovné ponuky, spoznávanie iných krajín, kariéru ženy. Touto témou sa

zaoberajú rubriky: Emma žena a svet, Emma relax, Emma cestovanie, Emma na cestách a pod.

- Príbehy a reportáž •

Prezentuje šokujúce, zaujímavé a motivačné príbehy ľudí, ktorí sa so svojimi skúsenosťami chcú podeliť s ostatnými. Nejedná sa len o známych, ale rôznych významných ľudí. Rubriky, ktoré sa venujú tejto téme: Emma reportáž, Emma blogerka, Emma zo života, Emma story, Emma skutočný príbeh a iné.

- Čierna zóna •

Téma zaoberajúca sa láskou, vášňou, sexom, erotikou. Časopis prispieva neobvyklými radami, novinkami, skúsenosťami v rubrikách: Emma pikante, Emma sex, Emma sexi poviedka, Emma sexi masáž a ďalšie.

- Rubriky od EMMY •

Patria tu všetky ďalšie pravidelné rubriky, ktoré prináša časopis každý mesiac: Emma echo, Emma práca, Emma hračky, Emma beauty, Emma trend, Emma ulica, Emma dekor, Emma kultúra, Emma auto a mnoho ďalších.

NAVIGÁCIA

Číslovanie magazínu sa začína titulnou stranou, je umiestnené spolu s názvom v dolnom vonkajšom roku strany. Číslovanie nie je na stranách, kde sa to esteticky nehodí a spravidla nie na stranách s celoplošnou inzerciou. Ďalej vždy na ľavej strane v ľavom hornom rohu nájdeme rubriku, v ktorej sa nachádzame. Na chlebový text v časopise je použité bezpätkové písmo s vyššou strednou výškou a veľkosťou primeranou na čítanie. Text má voľnejšie prestrkanie, čo umožňuje dobré čítanie aj s použitým bezserifovým fontom. Texty sú zalomené vždy do troch stĺpcov, v niektorých prípadoch sú časti stĺpca nahradené fotografiou či výraznejšou citáciou z textu. Niekedy je podkladom textu i fotografia. Titulky k článkom sú veľké a výrazné. Niekedy umiestnené nad textom, niekedy na samostatnej strane s fotografiou. V nadpisoch sa často kombinujú dva rôzne fonty, veľkosti, rezy či farba písma. V niektorých prípadoch sa slová navzájom prekrývajú, ale nie je to na úkor čitateľnosti. Na medzitulky sa používa bezpätkové písmo, verzálky i mínusky.

JAZYK

Pre magazín EMMA je príznačný publicistický či inak aj žurnalistický štýl. V článkoch sa vyskytujú žánre: úvaha, reportáž, interview. Stretávame sa aj s mikročlánkami v podobe rôznych rád, tipov či príbehov zo života. Texty sú pestrejšie a pútavejšie než v bežnom spravodajstve. Majú bohatú slovnú zásobu, obsahujú metafory, prirovnania a ďalšie prvky na obohatenie textu. Textová časť má väčšie zastúpenie súvetí než titulky, podtitulky a perex, kde sa používajú

jednoduché vety. Pre väčšiu dynamiku textu sa používajú opytovacie a rozkazovacie vety.

Obr. č. 42: Dvojstrana magazínu EMMA

9.3 ELLE

Základné informácie o magazíne:

- Názov: **ELLE**
- Podtitul: **----**
- Šéfredaktor: **Andrea Běhouňková**
- Cena: **3,29 €**
- Formát: **214x274 mm**
- Počet strán: **170-340**
- Papier: **obálka 170g/m²
vnútorné strany 70g/m² MWC mat.**
- Vydavateľ: **BURDA Praha, spol. s.r.o.**
- Tlač: **Svoboda Press, s.r.o.**

Obr. č. 43: Magazín ELLE; 12/2014

O MAGAZÍNE ELLE

Lifestylový magazín ELLE vlastní Lagardère Group of France. Na scéně printových médií je už sedemdesiat rokov, v českej verzii vychádza od roku 1994. V súčasnosti vychádza v 60 krajinách a 28 jazykových mutáciách so statusom najpredávanejšieho časopisu na svete. Burdamedia, spoločnosť, ktorá časopis vydáva v Českej republike, ho charakterizuje na svojom portáli takto:

„Časopis Elle není třeba dlouze představovat. Už více než dvacet let je komplexním průvodcem životního stylu sebevědomých a spokojených žen, které umějí ocenit kvalitu. Na stránkách Elle najdete nejen módu, kosmetiku nebo novinky z kultury, designu či nových technologií, ale rozšíříte si přehled v tématech, jako je politika, kariéra, rodinné vztahy nebo partnerský život. Elle svým čtenářkám nic nediktuje, naopak: pomáhá jim najít jejich vlastní, osobitý styl, inspiruje je, motivuje a probouzí jejich kreativitu a vizuální citění.“²⁰

Na Slovensko je distribuovaný z Česka a vychádza ako mesačník, s výnimkou Francúzska, kde vychádza každý týždeň. Podobne, ako všetky ženské lifestylové magazíny, aj tento sa zameriava v prvom rade na módu, trendy, vonkajšiu krásu spojenú s modelkami a prehliadkovými módlami. Okrem magazínu ELLE vychádza od roku 2009 aj publikácia ELLE decoration, ktorá sa zameriava na životný štýl v oblasti bývania, designu a architektúry. Nájde tu mnoho inšpirácií a praktických rád. Vychádza tiež v českom jazyku štyrikrát v roku. Internetový server predstavuje tento magazín takto:

„Časopis Elle Decor patří do rodiny nejprodávanejších časopisů o bydlení a lifestylu na světě. Čtenáři na celém světě si ho oblíbili především proto, že je v něm citlivě vyvážená složka inspirativní a praktická. Proto zde vedle krásných a originálních interiérů, špičkové architektury a dokonalého designu najdete i konkrétní tipy na nákupy v českých obchodech a tematicky zaměřené speciální projekty.“²¹

Webová stránka elle.com spustila svoju činnosť v roku 1995. Elle sieť zahŕňa aj 28 webových sídel, ktoré pritiahnu niekoľko miliónov návštevníkov. V českej verzii poznáme ELLE na stránke elle.cz. Magazín si tu možno predplatiť, a samozrejme, prečítať články a zaujímavosti v rubrikách: móda, krása, celebrity, láska a sex, gurmán,... Samozrejmosťou sú stránky na Facebook.com, kde nájdeme magazín ELLE a tiež ELLE decoration prezentujúce sa v rôznych jazykoch.

Magazín ELLE má v rôznych krajinách ďalšie „podznačky“, ktorými napríklad je: Elle Decó,

²⁰ http://burdamedia.cz/index_elle.php

²¹ <http://elle-decor.magaziny.cz/#celypopis>

Elle Girl, Elle Man, Elle Accessories, Elle Marriage,...

Cielovú skupinu magazínu tvoria čitateľky priemerne vo veku 18 až 49 rokov, ženy z vyššej vrstvy, ale aj ženy na riadiacich pozíciách strednej vrstvy, na ktoré sa magazín zameriava ponukou luxusných produktov, módných trendov, kozmetiky vo vyššej cenovej kategórii. Časopis ženy inšpiruje pri vytváraní osobitého štýlu, radí vo vzťahoch, emóciách, kariére, ale aj na ceste za vysnívanou postavou.

ELLE prináša prostredníctvom rozhovorov a fotografií prácu známych módných návrhárov a predstavuje aj prácu začínajúcich menej známych mladých dizajnérov, ktorí ponúkajú obraz nosenia vecí od športového cez vintage štýl až po vysoké krajčírstvo (haute couture) v každodennom živote. Magazín neustále zvyšuje kvalitu, modernizuje svoju úpravu v jednotlivých sekciách, fotografiách i v článkoch. Po tejto stránke sú ešte stále na tom lepšie zahraničné vydania než tie české. Hoci v menšej miere ako kedysi, ale ešte stále sú články preberané a prekladané zo zahraničných vydaní ELLE. Z hľadiska obsahu to netvorí žiaden problém, predsa len ženy na celom svete majú rovnaké záujmy, problémy, používajú podobné produkty či značky. To je tiež aspekt, ktorý pomáha byť magazínu ELLE internacionálnym. Cena magazínu 3,29 € je adekvátna hodnote a kvalitnému serioznému obsahu na vyššej úrovni a rozsahu v priemere asi 180 - 340 strán na formáte 214x274 mm.

REKLAMA

V časopise je vyhradený veľký priestor pre reklamu, ktorá oslovuje čitateľky. Propagované sú hlavne svetové luxusnejšie značky ako: Prada, Dior, Gant, Tiffany & Co, Gucci, Louis Vuitton, Bulgari, ale priestor sa dostáva napríklad aj značkám ako H&M, Škoda, Calzedonia, Orsay, a i. Prezentované je oblečenie, kozmetika a oproti predošlým slovenským magazínom EMMA a Eva je veľké množstvo šperkov. Celkový podiel reklamy je v magazíne približne 35 %.

OBÁLKA

Obálka magazínu ELLE je vytlačená plnofarebne na pololesklom tvrdšom papieri. Na titulnej strane sa objavujú prevažne modelky českej scény, ktoré vo vnútri vyplňajú svojou krásou obsah módných editoriálov. Z titulnej fotografie cítiť profesionálny prístup a dobrú úroveň magazínu. Písmo názvu časopisu ELLE je vytvorené fontom Onyx. Názov je situovaný v hornej časti obálky a je pomerne veľký. Je rozťahnutý na celú šírku strany a jeho výška zaberá takmer štvrtinu titulnej strany. Farba názvu mala doteraz rôzne farebné prevedenia. Časti písmen sa v niektorých prípadoch prekrývajú s fotografiou, prípadne sú rôzne natočené či posunuté. Názov je ale

vždy identifikovateľný. V začiatočnom písmene E je umiestnený odkaz na web, pod posledným časové zaradenie vydania. Titulky naznačujúce obsah magazínu sú na obálke rozmiestnené tak, aby neprekrývali dôležité časti fotky. Hlavná titulka je najväčšia, umiestnená v dolnej polovici formátu. Titulky využívajú vždy kombináciu bielej a čiernej, plus jedna výraznejšia farba, ktorá sa objavuje tiež v písmenách názvu. Titulky sú písané prevažne verzálkami v rámci jednej písmovej rodiny v rôznom duktuse s výnimkou občasného mínuskového kurzívneho rezu iného fonu. Čiarový kód je umiestnený vzhľadom na fotografiu, obsahuje aj informáciu o cene magazínu. Zadnú stranu, ako u všetkých magazínov, vyplňa reklama. Celý magazín je riešený lepenou väzbou. Obálka českého vydania magazínu ELLE je na úrovni ostatných zahraničných mutácií časopisu, čo je veľmi dobré.

Obr. č. 44: Obálka ELLE (1945)

Obr. č. 45: Obálka ELLE (2008)

Obr. č. 46: Obálka ELLE (2015)

OBSAH A TÉMY

Vo vnútri sa po niekoľkostranovej inzercii (priemerne 3-8 dvojstrán) dostaneme k obsahu čísla. Decentný obsah je rozdelený na dve po sebe nasledujúce strany a obsahuje vždy názvy pravidelne sa opakujúcich tém a pod ne spadajúce články s označením strany, na ktorej sa nachádzajú. Obsah by mohol byť o čosi prehľadnejší, napríklad zvýraznením témy, ktorá zastrešuje články a zmenou veľkosti písma. Obsah na oboch stranách dopĺňa niekoľko obrázkov z čísla magazínu.

Pravidelne sa opakujúce témy v magazíne ELLE:

- Téma •

Rubriky ako ELLE román, ELLE muž, ELLE menu, ELLE téma, ELLE sex, ELLE emoce, ELLE styl rozoberajú všetky otázky súčasnej ženskej problematiky od vzťahov, sexu, emócií až po to, čo si obliecť a byť trendy. Prinášajú články opierajúce sa o seriózny prieskum, na základe ktorého

autor článku ponúka svoj názor a radí čitateľkám.

- Na obálce •

V tejto časti je v obsahu stručne opísaná titulná strana magazínu, kde uvádza meno modelky, fotografa, štylistu, značku oblečenia,...

- Trend •

Predstavuje najnovšie trendové kúsky oblečenia, topánok, šperkov, doplnkov, ktoré sú predstavené na ilustračnej fotografii alebo na modelkách ako kompletný outfit. Vždy je uvedená značka produktu, vo väčšine prípadov aj cena. Nájdeme to v rubrikách: ELLE trend, ELLE doplnky.

- Krása •

V rovnomennom názve rubriky prezentuje všetky produkty, ktoré robia ženu krásnou. Prevažne sa jedná o kozmetiku svetových značiek, ale aj tých prístupnejších. Upozorňuje na novinky formou krátkeho popisu či článku, ktorý vykresľuje výrobok v tom najlepšom svetle a ako niečo, čo každá žena musí mať. Ponúka tiež tipy na líčenie a účesy.

- Móda •

Sekcia je čitateľkám prezentovaná prostredníctvom módného editoriálu zvyčajne s rozsahom 9 strán, kde nájdeme štýlové a emotívne fotografie propagujúce módné značky. Pri fotografiách je uvedené meno modelky, fotografa, vizážistu, názov prezentovanej značky, prípadne aj cena. Okrem módného editoriálu súvisiaceho s obálkou magazínu časopis obsahuje minimálne jeden ďalší, niekedy aj dva, už trochu menšieho rozsahu. Popri módnych trendoch sa prezentujú aj šperky. Fotografi magazínu ELLE: Branislav Šimončík (Emma), Anna Kovačič, Matúš Tóth.

- Mix •

Rubriky ELLE mix, ELLE dárky, ELLE cestování, ELLE auto, ELLE horoskopy ponúkajú recepty, ktoré sú okrem textovej časti predstavené na fotografiách, ktoré zároveň prezentujú napríklad šperky, látky, oblečenie, ... Ďalej tu nájdeme tipy na darčeky k práve aktuálnym príležitostiam (Vianoce, Valentín, ...), tipy na cestovateľské zážitky, knihy, filmy, novinky medzi autami či v dizajne, ale aj horoskop na celý mesiac.

NAVIGÁCIA

Číslovanie strán sa začína titulnou stranou a je umiestnené v dolnej časti v strede strany spolu s nenápadným odkazom na web. V hornej časti strany, tiež v strede, nájdeme názov rubriky. V textoch prevažuje serifové písmo, občas striedané s písmom bez seríf. Texty sú delené do jedného, dvoch, troch i štyroch stĺpcov, nedodržiavajú striktné šírku či umiestnenie. Sú narušované fotkami či citáciou z textu. Titulky sú prevažne v čiernej farbe písané rovnakým serifovým fontom, len občas je do kontrastu pridaný iný font. Medzitulky a citácia sú písané kurzívou jedného písmového fontu. Dobrú orientáciu v magazíne podporuje pri každej téme akoby titulná

stránka témy, pod ktorú spadajú jednotlivé články.

Obr. č. 47: Dvojstrana magazínu ELLE

JAZYK

Podobne, ako všetky ženské lifestylové magazíny, aj ELLE má svoj vyjadrovací jazyk, ktorým sa snaží priblížiť čitateľkám. Viac-menej je podobný ako u periodík tohto zamerania. Nájde tu reportáž, interview, príbehy, články plné emócií, rady, tipy, kde sa objavuje mnoho jazykových prostriedkov či štýlov - publicistický štýl, umelecký, rečnícky, metafory, prirovnania,...

II. PRAKTICKÁ ČASŤ

11. MAGAZÍN O ŽIVOTNOM ŠTÝLE

11.1 PREČO LIFESTYLOVÝ MAGAZÍN?

Po prieskume periodík na slovenskom mediálnom trhu so zameraním na lifestylové magazíny sa mi potvrdila odpoveď na otázku: „Prečo si nekupujem lifestylové magazíny?“

Som človek, ktorý nie je okrem profesijného zamerania bližšie sústredený na určitý vyhradený životný štýl, jedlo, záujmy, jeden druh športu či spôsob obliekania. Som jedinec otvorený novým možnostiam, a ak už mám čas a potrebu odpútať sa od každodenného života, rada si prečítam nielen knihu, ale ako sa hovorí, „z každého rožku trošku“. Mnoho, a to nielen ženských časopisov, volí cestu naplnenia obsahu kvantitou a nie kvalitou. Zrejme preto, ma zatiaľ nenadchol žiaden lifestylový magazín natoľko, aby som každý mesiac horlivo očakávala vydanie ďalšieho nového čísla. Veď predsa neexistujú na svete iba ženy, ktoré zaujíma len ich krása, luxusný život, „skutočné“ príbehy o vzťahoch, svetové módné značky, najnovšie módné trendy či prevratné kozmetické prípravky, ktoré v konečnom dôsledku nemajú očakávaný efekt, nehovoriac o pomere ceny a kvality. Samozrejme, že každá žena sa poteší novému kúsku oblečenia v jej šatníku. Ale na druhej strane niektoré z nich zaujíma navyše aj pekné bývanie, záhrada, rodina, varenie, cestovanie, výtvarníctvo, šport, ale aj to, ako obliecť svojho partnera či aké si kúpiť auto či mobil. Do tejto skupiny patria tie obyčajné, v dnešnej dobe už neobyčajné ženy. Áno, musia existovať i časopisy pre čitateľov so špecifickými záujmami či potrebami, ktorí sa výlučne zaujímajú napríklad o golf, poľovníctvo, zdravú výživu, autá, módné trendy a podobne. Ale vždy prevažujú tí, ktorí by sa chceli dozvedieť z každej oblasti života niečo nové a užitočné.

Ako som už zmienila, zatiaľ žiaden lifestylový magazín na slovenskom trhu nedokázal uspokojiť moje očakávania či už po obsahovej alebo vizuálnej stránke. V každom z časopisov sa dajú nájsť zaujímavé články, fotografie či inšpirujúca sprievodná grafika. Ale vždy som našla niečo, kde som si povedala, že by som to urobila inak. Preto som sa rozhodla v praktickej časti bakalárskej práce pracovať na vlastnom magazíne o životnom štýle. Vytvorila som koncepciu, vizuálnu a grafickú podobu magazínu, ktorá naplní moje predstavy a očakávania o kvalitnom slovenskom lifestylovom magazíne.

11.1 KONCEPCIA MAGAZÍNU

Každý z nás občas zabľúdi na webové stránky, ktoré ponúkajú množstvo inšpirácie z rôznych oblastí života. Aj ja rada navštevujem takéto stránky či blogy, kde väčšinou úplne náhodne natrafím na skvelé nápady, články či osobnosti, ktoré ma dokážu vždy potešiť a nadchnúť, no rada by som ich čerpala aj z iných zdrojov. Áno, niektoré lifestyleové magazíny ponúkajú tipy a rady, ale sú len v určitom percentuálnom zastúpení. Preto som sa snažila vytvoriť magazín, ktorý by bol celým svojím obsahom „nekonečný zdroj inšpirácie“.

NÁZOV

Práve z idey „nekonečný zdroj inšpirácie“ vzniklo aj pomenovanie magazínu v anglickom jazyku : INSPIRE, čo v preklade znamená inšpirovať, nadchnúť, vzbudiť, ovplyvniť. Zvolila som cudzojazyčnú verziu z dôvodu jeho širokospektrálneho významu a v konečnom dôsledku to znie lepšie ako slovenský význam tohto slova. Zámerom bolo, aby na základe názvu dokázal človek rozlíšiť, že sa nejedná o bulvár, ale o magazín inej, serióznej kategórie.

FORMÁT

Pri veľkosti som vychádzala z formátu A4. Je to celkom variabilný a prístupný formát z praktického i ekonomického hľadiska. Vzhľadom na charakter magazínu, ktorý je určený na každodenné čítanie a bežnú manipuláciu, som výsledný rozmer magazínu určila na 210 x 290 mm.

Vo vnútornej časti magazínu sa ďalej nachádzajú ešte dva druhy formátu (176 x 130 mm a 120 x 100 mm) v podobe troch všitých mini knižiek. Týmto spôsobom je prevedený obsah, popis módnjej kolekcie a jeden z článkov rubriky lifestyle.

OBSAH A TÉMY

Magazín Inspire je mesačník a je určený do rúk žien i mužov nezávisle od vekovej skupiny. Ale z hľadiska výberu tém a článkov by som vekovú kategóriu špecifikovala na 20 - 45 rokov. Po obsahovej stránke je magazín rozdelený do troch sekcií, rubriík: lifestyle, móda, bývanie & design. V jednotlivých rubrikách sa venuje vždy aktuálnym trendom, tipom, zaujímavým článkom z oblasti bývania, interiéru, dizajnu, módy, jedla, práce, trávenia voľného času i zdravého životného štýlu. Každá z rubriík je zastúpená sprievodnými obrázkami a tiež rozhovorom s osobnosťou mladej slovenskej scény, ktorá s danou rubrikou určitým spôsobom súvisí a svojou tvorbou či pôsobením môže zaujať a pozitívne ovplyvniť. V rubrikách móda a bývanie & design som zaradila dvojstrany venované trendy doplnkom, pod ktorými uvádzam ich značku a cenu. Texty

a fotografie som čerpala z nezávislých internetových zdrojov alebo na základe kontaktovania konkrétnej redakcie či značky.

REKLAMA

Osobne nie som zástancom prehnanej reklamy a inzercie v magazínoch, no ak chce časopis fungovať a zarobiť na seba, reklama je nevyhnutná a dnes celkom samozrejímavá. Preto viem, že pri návrhu akéhokoľvek magazínu treba s reklamou vopred počítať. Vo svojom magazíne som reklame vyhradila prvé tri strany, jednu stranu medzi článkami a strany, ktoré sa nachádzajú oproti predelovej strane každej rubriky. Pri voľbe reklamy som dbala na estetické pôsobenie na čitateľa, decentnosť vizuálu reklamy a tiež na výber serióznej značky.

11.1 GRAFICKÉ PODOBA MAGAZÍNU

LOGO

Na základe názvu som vytvorila logo, ktoré svojou symbolickou rovinou spolu s názvom špecifikuje charakter magazínu. Použila som znak ležiacej osmičky, nekonečna, ktorý som spojila s názvom INSPIRE a podnázvom magazín. Obidva názvy sú písané verzálkami fontu Aller. Logo je založené predovšetkým na hlbokej idei grafického prvku, preto som sa snažila o celkovo jednoduchý vizuál loga, ktorý som ozvláštnila použitím efektu štetca v grafickom symbole. Túto podobu loga používam na titulnej strane magazínu pre navodenie tvorivej a inšpirujúcej atmosféry. Vo vnútornej časti magazínu používam logo vo verzii, kde je symbol nekonečna prevedený monolineárne bez použitia ďalších efektov. Samostatný symbol loga bez názvu používam ďalej v magazíne ako sprievodný grafický prvok.

Obr. č. 48: Logo INSPIRE

OBÁLKA A VÄZBA

Obálkou a väzbou som chcela magazín už na prvý pohľad a dotyk odlíšiť od magazínov podobnej kategórie. Obálku som pojala ako skutočný obal časopisu, ktorý keď otvoríme, vidíme samotnú väzbu vnútorných stránok. Zvolila som japonskú ručne šitú väzbu umiestnenú 5 mm od ľavého okraja strany a prevedenú šikovnými rukami knihárky. Zviazané listy vnútornej časti magazínu sú tlačené na matnom offsetovom 100g papieri a posledným listom prilepené k zadnej strane obálky. Predná strana obálky súvisle prechádza do záklopky ohnutej do vnútornej strany magazínu. Vytvára tak záložku, ktorú je možné využívať pri prerušovanom čítaní magazínu. Na realizáciu obálky som použila jemne štruktúrovaný biely papier vyššej gramáže.

Vo finálnej podobe som použila dva spôsoby prevedenia obálky magazínu. V prvom prípade je obálka potlačená fotografiou, ktorá plynulo prechádza do záklopky na vnútornej strane. Ďalej je na prednej strane použité logo, niekoľko titulkov najpútavejších článkov, cena, ročník a čiarový kód magazínu. Spôsob práce s titulkami a fotografiou je založený na rovnakom systéme ako pri jednotlivých článkoch v magazíne, t. j. titulky a logo z jednej strany zasahujú do fotografie, ktorá je osadená na stránke na princípe vnútorného layoutu. V druhom prípade je na obálke len fotografia pokračujúca na záklopke. Informácie sú redukované na logo, cenu a ročník magazínu, ktoré sú vytlačené na pauzovacom papieri, ktorým je obálka prekrytá. Čiarový kód je umiestnený na zadnej strane obálky.

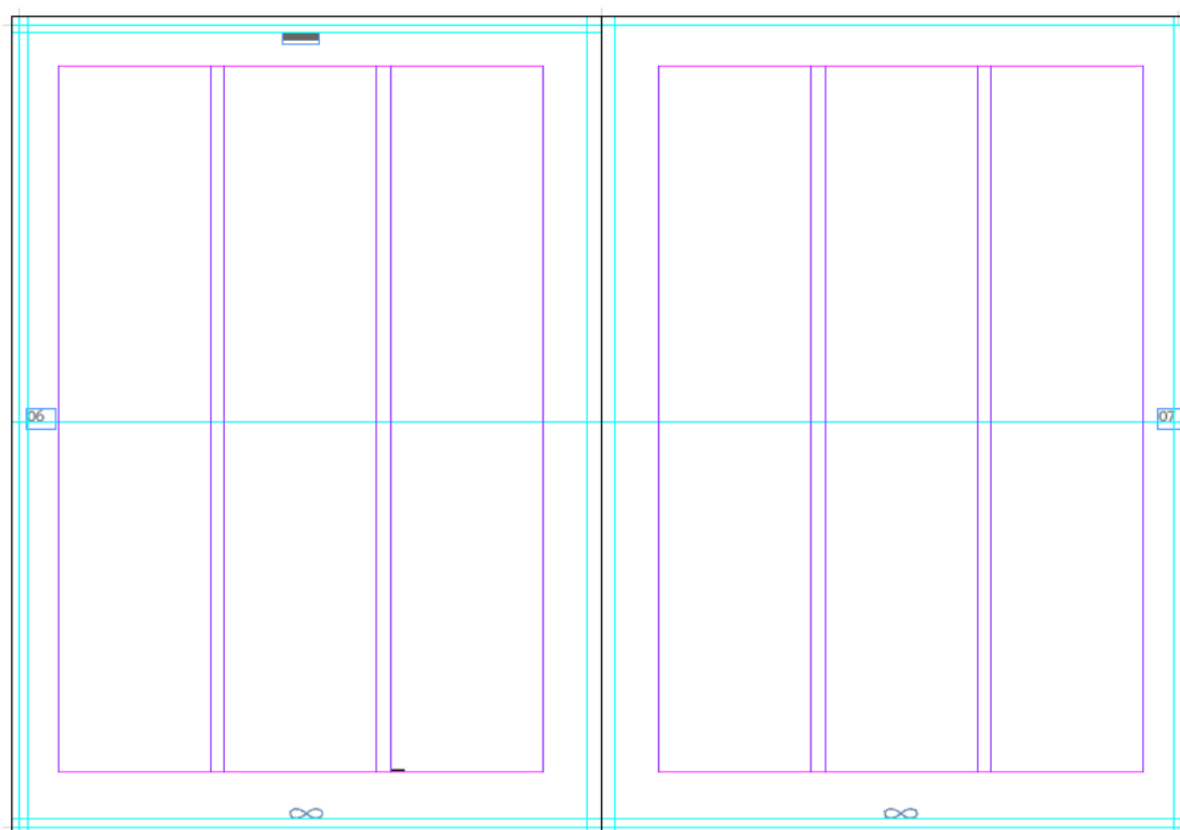
Obr. č. 49: Obálka verzia 1

Obr. č. 50: Obálka verzia 2

LAYOUT

Pred započatím sazby som si vytvorila jednotný layout, ktorý som aplikovala na všetky vnútorné stránky magazínu. Obrazec sazby je umiestnený 2 cm od vnútorného a spodného okraja a 1,5 cm od vonkajšieho a horného okraja strany. Je rozdelený do troch stĺpcov, ktorých šírku využívam pri sazbe textov, titulkov i obrázkov. Obrázky v niektorých prípadoch presahujú obrazec sazby a siahajú po niektorý z okrajov. Výška obrázkov je podriadená základnej osnove písma. Mimo obrazca sazby je umiestnené nepohyblivé záhlavie, zápätie a paginácia. Layout je striktno vymedzený, ale umožňuje niekoľko princípov kombinovania obrázkov, textov a titulkov.

Obr. č. 51: Layout magazínu

NAVIGÁCIA

Navigáciu som riešila jednoduchým a prehľadným systémom. Na základe preskúmaných magazínov v teoretickej časti som si určila kritériá, čo je pre mňa ako čitateľa v orientácii v časopise zrozumiteľné a čo, naopak, nie. Záhlavie je umiestnené na stredovú os horného okraja strany. Obsahuje informáciu o názve rubriky, v ktorej sa čitateľ nachádza. Zápätie obsahuje grafický symbol magazínu v monolineárnej podobe a je umiestnený tiež na stredovú os dolného okraja. Číslovanie je osadené na optický stred vonkajšieho okraja strany vo veľkosti 16 bodov. V prípade, že do záhlavia, zápätia alebo paginácie zasahuje fotografia, je vypustené. Vypustené je tiež v prípade reklamy a celoplošnej fotografie.

Orientáciu v magazíne som uľahčila tým, že články jednotlivých rubriík nemiešam, ale vždy sú umiestnené za sebou v rámci konkrétnej rubriky. Každá rubrika začína predelovou dvojstranou, ktorá ju oddeľuje od predošlej rubriky. Predelová strana je tvorená čiernobiou fotografiou so zjednodušeným logom a podnázvom rubriky. Oproti predelovej strane je reklama, tiež čiernobiela, z dôvodu rovnováhy stránok. Tieto fotografie sú osadené na obrazec sadzby, priestor okolo fotografie je vyplnený farbou, ktorá definuje danú kapitolu.

Ďalším bodom navigácie je obsah. Ten som riešila formou mini knižky (176 x 130 mm), ktorá je umiestnená na začiatku magazínu. Prvá strana v názve informuje o názve magazínu a vydaní. Vnútorne dvojstrany vždy prezentujú obsah jednotlivých rubriík v rámci magazínu. Na ľavej strane je názov rubriky, v riadkovom delení pod sebou názvy článkov s definovaním strany, na ktorej sa nachádzajú. Na tejto strane začína farebná plocha, ktorá plynulo prechádza cez celú ďalšiu stranu. Farba plochy je priradená na základe farebnosti kapitoly. Táto farba pojednáva vždy konkrétnu kapitolu v obsahu, na predelových stranách a v titulkách v rámci rubriky. Na základe počtu rubriík využívam okrem základnej 100% čiernej a 70% čiernej ďalšie tri farby.

Obr. č. 52: Predelová strana rubriky lifestyle

PÍSMO

V celom magazíne používam tri písmové fonty vždy v dvoch rezoch v rámci rodiny. Písmo Aller je použité na titulky, názvy obrázkov, ktoré sa viažu k textu, záhlavie a číslovanie. Každá rubrika je prezentovaná jednou farbou, ktorá je použitá vo všetkých titulkoch článkov rovnakej rubriky. Titulky sú podčiarknuté, písané prevažne verzálkami. Mínusky sa objavujú len zriedka, pri menej podstatnej časti titulku a v názve rubriky.

Medzitulky sú písané verzálkami nakloneného zúženého rezu písma Myriad Pro, podčiarknuté, o veľkosti 21 bodov. Titulky v chlebovom texte sú písané tým istým fontom, ale v základnom reze o veľkosti 15 bodov. V tomto reze písma sú písané tiež popisy pri obrázkoch s doplnkami.

Chlebový text článkov je prispôsobený rýchlemu a bezproblémovému čítaniu. Je písaný základným rezom serifového písma Minion Pro vo veľkosti 11 bodov s riadkovým prekladom dva body. Texty sú členené do troch stĺpcov alebo do textového poľa o šírke dvoch stĺpcov s posledným voľným východovým riadkom zarovnaným vľavo. Odkaz na autora textu je písaný základným rezom rovnakého písma v 12-bodovej veľkosti bez ustáleného umiestnenia na strane. V niektorých častiach je text zvýraznený použitím polotučného rezu písma. Pre ukončenie článkov používam malý grafický prvok, obdĺžnik čiernej farby, zarovnaný na ľavý okraj stĺpca.

Obr. č. 53: Dvojstrana rubriky móda

lifestyle

PESTOVANIE BYLÍN V BYTE

ČERSTVÉ BYLINKY SÚ PRÍJEMNÝM SPESTRENÍM NAŠEJ KUCHYNE A KAŽDÉHO POTEŠÍ, KEĎ PRI VARENÍ MÔŽE POUŽIŤ VLASTNORUČNE VYPESTOVANÚ BYLINKU.

06

Čerstvé bylinky na rozdiel od sušených majú často výraznejšiu arómu a aj v chuti je zmyselný rozdiel. Pred tým než sa pustíte do pestovania sa musíte rozhodnúť či si chcete vypestovať bylinky od semienka, alebo sa vrhnete jednoducho cestou a zasadiť hotovú kúpenú prieseň, v ktorej pestovaní budete pokračovať u nás doma. Semienka zasejeme do výševného substrátu, prípadne použijeme rašelinové zakoreňovače. Dávame si pozor, aby sme nestali príliš hlboko, aby sa semienka mohli ľahko predať na povrch. Zastane semienka udržujeme v teple a substrát mierne vlhký – nie veľmi premočený, aby nám semienka nezahnil. Po tom ako semienka vyklíčia – (čoba sa líši od rastliny k rastline a môže trvať od niekoľkých málo dní až po mesiace), dávame pozor, aby nádo

s mladými rastlinkami nebola na priamom slnku. Nezabúdame na to, že spolu s nadzemnou časťou úmerne rastie aj koreňová sústava. Tomu musíme prispôbiť veľkosť pestovateľskej nádoby. Keď vidíme, že je nádoba preatovaná koreňmi, presadíme bylinky do väčšej nádoby. Na dno nádoby dáme vždy drenážnu vrstvu (štrk, kamienky, aby korene nestáli vo vode po poliatí. Substrát použijeme výživný a hlavné prístupný. Zároveň musíme prispôbiť teplotu, a polievame až vtedy, keď je substrát na povrchu presušený. Čím má bylinka väčšie listy a aj viac listov tým je väčšia plocha cez ktorú sa odparuje voda a pri vyšších teplotách treba polievať častejšie. Bylinky pestujeme na okne prípadne v blízkosti okna, aby mali dostatok svetla na svoj rast. Na to nezabúdame hlavne počas zim-

ných mesiacov, keď je nedostatok svetla najväčší. Nezabúdame ani na občasné prímnožovanie (používame hnojivá na zelené rastliny). Ak máme možnosť počas letných mesiacov rastliny umiestniť von (na okenný parapet, balkón), táto možnosť určite využijeme a bylinky sa nám odvdáča intenzívnejším rastom a zdravším vzhľadom. Naše bylinky pravidelne kontrolujeme či neboli zasiahnuté živočíšnymi škodcami. Ak sa na rastline objaví čo napríklad sa snažíme zastaviť, aby nedošlo k ich premoženiu. Pri bylinkách však musíme byť obzvlášť opatrní pri použití chemických prípravkov na ochranu rastlín a tiež škodcov sa aké sme máme likvidovať biologickými spôsobmi.

text: citrusar.sk

JUDIT BÁRDOS: Som vďačná za každú príležitosť

text: Veronika Pavlíková

AKO ŠTUDENTKA HERECTVA MÁ ZA SEBOU PRVÚ SKÚSENOSŤ S CELOVEČERNÝM FILMOM, KTORÝ UŽ ZÍSKAL NIEKOLKO MEDZINÁRODNÝCH OCENENÍ. V DIVADLE ZASE ZAUJÍMAVÝM PROJEKTOM POMÁHA TÍNDŽEROM PREŽIŤ PUBERTU.

07

ÚČINKUJETE V NOVOM SLOVENSKOM FILME DOM, AKO STE SA DOSTALI K HLAVNEJ ÚLOHE?

Som zaregistrovaná v jednej agentúre, z ktorej mi zavolať, že sa hľadá dievča do filmu a keď môžem ísť na kamerové skúšky. Absolvovala som niekoľko skúšok a potom mi režisérka Zuzka Lová prizradila, že má štyri adepty na postavu, len sa medzi nami ešte nevie rozhodnúť. Nakoniec si vybrala mňa.

POVEDALA VÁM AJ PREČO?

Postava Eryy má devätnásť rokov a počas filmu trochu dospieje. Vo mne videla aj dievča, aj dospievajúcu ženu. Preto som sa jej typovo najviac hodila.

IDE O VÁŠ PRVÝ FILM, BÁLI STE SA?

Áno. Ale o postave som sa veľa rozprávala so Zuzkou. Zblížili sme sa, skamarátili. Nebála som sa jej preto spýtať na niečo, čomu som celkom nerozumela. Hovorili sme o najom živote, o jej živote, vysvetľovala mi, ako písala scenár, prečo je v ňom to, čo tam je, ako to myslela a citla. Preto som sa citla v herectví, verila som, že vie, čo robí. To je pre herca najdôležitejšie. Nemala som pochybnosti, že by som chcela niečo spraviť inak, zmeniť text alebo nejakú reakciu. Bolo to veľmi faj.

JUDIT BÁRDOS (26)

Pochádza zo senca, vystudovala herectvo na Vysokej škole múzických umení v Bratislave. Štyri roky študovala na konzervatóriu hry na klavír.

Hosťovala vo viacerých divadlách, v súčasnosti ju môžeme vidieť napríklad v sni v hách Coriolanus, Herodes a Herodias alebo Ivanov.

V septembri má slovenskú premiéru jej prvý celovečerný film dom, ktorý mal svetovú premiéru na filmovom festivale v Berlíne. Za hlavnú úlohu, postavu dospievajúcej Eryy.

Získala na filmovom festivale Art film fest 2011 modrého anjela za najlepší ženský herecký výkon.

Obr. č. 54: Dvojstrana rubriky lifestyle

bývanie & design

INTERIÉR

VÁZA BEAUTY ČERVENÁ
KIKÁ / 48,90€

RETRO BUDÍK KOVOVÝ
KIKÁ / 19,90€

CHLADIACA TAŠKA
ZOOT / 8,19€

OVETLENÉ JAY
KIKÁ / 129,99€

HRIŇČEK BAMBI
ZOOT / 14,99€

SVETLÁ RETAZ
CABLE 8 COTTON / 32,99€

NÁSTENNÁ SKRINKA
PRINT / 139,90€

VZOROVANÝ VANKUS TRANQUILLO / 14,79€

SADA MAGNETICKÝCH KVETNÁČOV KALA MITICA / 21,99€

DREVENÝ RAM
IKEA / 6,90€

DÁVKOVAC ETNA
KIKÁ / 21,90€

PRÍLOHOVANÁ DEKA
EUROMANT GRANITE / 32,99€

MAGNETICKÝ OBRAZ 25x50cm
ZOOT / 55,79€

ZINOVÝ REGISTER NA CASOPISY
BELLA ROSE / 19,89€

LUCERNA S PATTERNOM BELA
BELLA ROSE / 22,55€

SADA PLECHOVÝCH KVETNÁČOV AMADEUS / 52,29€

Obr. č. 55: Dvojstrana rubriky bývanie & design

ELEKTRONICKÁ VERZIA

Využila som možnosť publikovania na www.issuu.com. Je to jednoduchý spôsob ako dostať svoj magazín do elektronickej podoby zdarma, a to bez potreby programovania webovej stránky či vytvárania interaktívnej grafiky. Postačil mi PDF súbor, ktorý som nahrala na tento portál. Čitateľ síce nemôže vnímať magazín po materiálovej stránke, ale v súčasnosti je bežný a celkom samozrejímavý spôsob publikovania magazínov okrem tlačenej aj v elektronickej verzii.

ZÁVER

Cieľom záverečnej práce bolo zhrnutie informácií o vzniku a postupnom vývoji novín a časopisov na Slovensku od počiatkov vzniku písma do súčasnosti. Sústredila som sa predovšetkým na obdobie do roku 1989. Zamerala som sa na najvýznamnejšie medzníky, ktoré mali v histórii zásadný vplyv na formovanie printových médií na území dnešného Slovenska. Charakteristike periodickej tlače v období od roku 1990 do súčasnosti som sa venovala len v stručnosti z dôvodu veľkého množstva titulov a viac-menej ustáleného politického režimu, systému tlače a publikovania novín a časopisov.

V ďalšej časti som svoju poroznosť smerovala k vývoju ženských magazínov, magazínov o životnom štýle a tiež definovaniu pojmov lifestyle a lifestyleový magazín. V závere teoretickej časti som sa venovala prieskumu troch ženských lifestyleových magazínov, v ktorých som skúmala historický kontext, obsahové i grafické prevedenie časopisov. Tento prieskum mi poslúžil ako príprava k práci na vlastnom magazíne v praktickej časti.

V praktickej časti som vytvorila lifestyleový magazín pomenovaný INSPIRE. Cieľom bolo vytvoriť magazín nebulvárneho charakteru, ktorý by bol určený širokej skupine ľudí a odlišný od existujúcich lifestyleových magazínov. Pri tvorbe som nebola nikým a ničím obmedzená, preto som výber tém, článkov a fotografií volila na základe vlastného úsudku. Sú prevažne čerpané z internetu alebo priamo, na požiadanie zaslané redakciou či prezentovanou značkou.

Spracovaním zvolenej témy som v teoretickej i praktickej časti načerpala mnoho nových poznatkov a užitočných skúseností.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BERAN, V. *Typografický manuál: učebnice počítačové typografie*. 1. vyd. Náchod: Manuál, 2007, 182 s. ISBN 80-901-8240-2.

BERAN, V. a kol. *Typografický manuál*. Praha: Kafka design, 2007.

BREČKA, S. *Médiá a novinári na Slovensku*. Bratislava: Eurokódex, 2010. 232 s. ISBN 978-80-89447-32-9

DORULA, J. *Krátky slovník slovenského jazyka*. Bratislava: Veda, 1987. 587 s. ISBN 80-224-0750-X

DUHAJOVÁ, Z.-ŠEFČÁK, L. *Dejiny slovenského novinárstva 1918-1948*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1993. 238 s. ISBN 80-2230-705 -X.

GIDDENS, A. *Modernity and Self-Identity*. Cambridge: Polity Press, 1991. ISBN 04-1509-57-27

MANGUEL, A. *Dějiny čtení*. Brno: Host s.r.o., 2007. 480 s. ISBN 978-80-7294-231-2

RUTTKAY, F. *Dějiny československé žurnalistiky*. Brno: Novinář, 1984. 234 s. ISBN (viaz.)

RUTTKAY, F. *Prehľad dejín slovenského novinárstva do roku 1918*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1984. 248 s. ISBN (brož.)

ŠEFČÁK, L. *Prehľad najnovších dejín slovenského novinárstva od roku 1945*. Bratislava: SPN, 1968, 237s. ISBN (brož.)

ŠMEJKALOVÁ, J. *K teorii a praxi knižní kultúry*. Brno: Host s.r.o., 2000. 240 s. ISBN 80-7294-005-8

TUŠER, A. *Ako sa robia noviny*. Bratislava: Eurokódex, 2010. 219 s. ISBN 80-85752-66-2

TUŠER, A. *O novinárstve*. Bratislava: Eurokódex, 2012. 312 s. ISBN 978-80-89447-67-1

TUŠER, A. a kol. *Praktikum mediálnej tvorby*. Bratislava: Eurokódex, 2010. 312 s. ISBN 971-80-7367-338-3

ZOZNAM OBRÁZKOV

Obr. č. 1: Tabuľka z kánonickej verzie Eposu o Gilgamešovi	
http://www.gamepark.cz/epos_o_gilgamesovi_328966.htm	11
Obr. č. 2: Papyrus	
http://liviosecco.altervista.org/	12
Obr. č. 3: Hlaholika	
http://www.bernardcykloklub.sk/index.php?www=gallery_image_detail&id=23179	12
Obr. č. 4: Cyrilika	
https://www.pulib.sk/web/kniznica/akcia/id/153	12
Obr. č. 5: Vyviazané ručné litery písma do formy	
http://cs.wikipedia.org/wiki/Sazba#/media/File:Metal_movable_type.jpg	13
Obr. č. 6: Prvá sádzacia disketa mala priemer 20 cm	
http://www.mistnikultura.cz/vzpominky-na-knihtisk	13
Obr. č. 7: Tvorba písma dnes	
http://www.marksimonson.com/notebook/category/type-design	15
Obr. č. 8: Johannes Gutenberg	
http://www.taringa.net/buscar/mi/?q=Johannes	17
Obr. č. 9: Replika Gutenbergovho kníhtlačiarkeho stroja	
http://cultura.hu/aktualis/a-gutenberg-galaxis-stopposainak/	17
Obr. č. 10: Zwo Wahrhaftige Neue Zeitung	
http://de.wikisource.org/wiki/Zwo_Warhaftige	19
Obr. č. 11: Mercurius Hungaricus	
http://mult-kor.hu/cikk.php?id=9990	21
Obr. č. 12: Nova Posoniensia	
http://epa.oszk.hu/01000/01071/00036/jpg/	21
Obr. č. 13: Presspúrske nowiny	
http://kebisek.blog.sme.sk/c/352015/Bernolakovci.html	23
Obr. č. 14: Staré nowiny literního umění	
http://sliacky.blog.sme.sk/c/243564/Prispel-k-slovenskemu-narodnemu-obrozeniu.html	23
Obr. č. 15: Ľudovít Štúr	
http://www.nunofi.sk/aktuality/2-euro-slovensko-2015-ludovit-stur/	25
Obr. č. 16: Slovenske národňje novini	
http://www.slovackizavod.org.rs/vesti/vid/6464	25
Obr. č. 17: Slovenske pohľadi na vedi, umeňja a literatúru	

http://encyklopediapoznania.sk/clanok/623/historia-novinarstva	26
Obr. č. 18: Letopis Matice slovenskej	
http://www.podvrskom.sk/antikvariat/171561-letopis-matice-slovenskej.html	29
Obr. č. 19: Literárny časopis Orol	
http://www.paseka.sk/index.php?&page=katalog&book=114858	29
Obr. č. 20: Prvý humoristický časopis	
http://dikda.eu/kalendare/	29
Obr. č. 21: Slovenské pohľady	
http://www.paseka.sk/index.php?&page=katalog&book=107679	32
Obr. č. 22: Detský časopis Priateľ dietok (1888)	
http://www.paseka.sk/index.php?&page=katalog&book=114886	32
Obr. č. 23: Národné noviny Slovenskej ľudovej strany	
http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-22-februara-1-marca-1914/	33
Obr. č. 24: Slovenský denník	
http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-5-11-januara-1914/	33
Obr. č. 25: Slovenský týždenník	
http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-9-15-februara-1914/	33
Obr. č. 26: Robotnícke noviny č. 31	
http://humanisti.sk/storage/201107032025_robotnicke-noviny.jpg	36
Obr. č. 27: Robotnícke noviny č. 14	
http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-11-17-maja-1914/	36
Obr. č. 28: Povstalecká ilegálna Pravda	
http://zurnal.pravda.sk/reportaz/clanok/303313-co-upiekli-husak-s-ursinym-na-gajovej/	43
Obr. č. 29: Úryvok z novín Pravda (1944)	
http://www.druhasvetova.sk/2015/01/10/cesta-k-zjednocovaciemu-zjazdu/	43
Obr. č. 30: Prvý ženský časopis	
http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-2-8-februara-1914/	49
Obr. č. 31: Živena	
http://dikda.eu/co-sa-pisalo-v-novinach-pred-100-rokmi-20-26-jula-1914/	49
Obr. č. 32: Slovenka (1934)	
http://kultura.sme.sk/c/6439323/kedy-zena-prvykrat-ukazala-kolena.html	49
Obr. č. 33: Magazín Eva; 1/2015	
http://www.gotceleb.com/lady-gaga-eva-slovak-magazine-january-2015-2014-12-06.html	53
Obr. č. 34: Obálka Eva (1987)	
Obr. č. 35: Obálka Eva (1990)	

Obr. č. 36: Obálka Eva (2009)	
archív Univerzitná knižnica v Bratislave	56
Obr. č. 37: Dvojstrana magazínu Eva	
autorská fotografia.....	58
Obr. č. 38: Magazín EMMA; 1/2015	
http://www.pluska.sk/predplatne/emma/#objednat-tlacene	59
Obr. č. 39: Obálka EMMA (2001)	
Obr. č. 40: Obálka EMMA (2010)	
Obr. č. 41: Obálka EMMA (2013)	
archív Univerzitná knižnica v Bratislave.....	61
Obr. č. 42: Dvojstrana magazínu EMMA	
autorská fotografia.....	64
Obr. č. 43: Magazín ELLE; 12/2014	
http://burda.cz/cs/elle/elle-122014	64
Obr. č. 44: Obálka ELLE (1945)	
http://wiki.wildberries.ru/magazines/elle	67
Obr. č. 45: Obálka ELLE (2008)	
https://cs.publero.com/title/elle_1/12-2008	67
Obr. č. 46: Obálka ELLE (2015)	
https://cs.publero.com/title/elle_1/3-2015	67
Obr. č. 47: Dvojstrana magazínu ELLE	
autorská fotografia.....	69
Obr. č. 48: Logo INSPIRE.....	74
Obr. č. 49: Obálka verzia 1.....	75
Obr. č. 50: Obálka verzia 2.....	75
Obr. č. 51: Layout magazínu.....	76
Obr. č. 52: Predelová strana rubriky lifestyle.....	77
Obr. č. 53: Dvojstrana rubriky móda.....	78
Obr. č. 54: Dvojstrana rubriky lifestyle.....	79
Obr. č. 55: Dvojstrana rubrik bývanie & design.....	79